

Szent István Egyetem, Állatorvos-tudományi Kar
Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrár-gazdaságtani Tanszék

FELMÉRÉS A GAZDÁTLAN ÁLLATOK HELYZETÉRŐL MAGYARORSZÁGON

Készítette: Németh Andrea

Témavezető: Dr. Fodor Kinga Ph.D.
egyetemi adjunktus



Budapest

2013.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés.....	2
2. Szakirodalmi áttekintés.....	4
2.1. Kutyaszorítóban, avagy a kóborrá válás folyamata.....	4
2.2. Jogi háttér	4
• 1978. évi IV. törvény	5
• 1998-as évi XXVIII. törvény	5
• 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet	9
• 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet3	9
• 41/1997. (V. 28.) FM rendelet	11
2.3. A gyepmesteri telep működése	11
2.4. A cég és alapítvány fogalma	13
3. Anyag és módszer	14
4. Eredmények és értékelésük.....	15
5. Megbeszélés és következtetés	30
6. Összefoglalás	33
7. Summary	34
8. Irodalomjegyzék	35
9. Köszönetnyilvánítás.....	37
Melléklet	

1. BEVEZETÉS

Régen és most is az állatok szerves részeit képezték az emberi társadalomnak, hol társként, hol haszonállatként, hol sporteszközként, de mindenképpen az emberek jólétét szolgálták. *„Te egyszer s mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél.”* - írja A. Saint Exupery, A kis herceg című könyvében. Az állatvédelem az évek során sokat fejlődött, de hatékonyságának javulását megakadályozza, hogy a civil állatvédő szervezetek nem léphetnek fel hatóságként, a társadalom állattartási kultúrája rendkívül szegényes és a törvények betartatásáért felelős hatóságok még nem rendelkeznek megfelelő tapasztalattal az ilyen ügyekkel való intézkedésekben, valamint sokszor nem szentelnek elég figyelmet az állatokkal szemben elkövetett bűncselekmények felkutatására és szankcionálására (19). Az állatok nem kérnek nagy dolgokat, megelégszenek azzal, ha magunk mellett tudjuk őket és az alapszükségleteiket kielégítjük, gondolok itt lakóhelyre, élelemre és vízre. Ha belegondolunk, hogy ezeken felül mi emberek még mennyi mindent igénylünk, amellet négy lábú társaink szükségletei igazán eltörpülnek. Véleményem szerint ezt mai társadalmunk nem tartja szem előtt, az emberek az állatokat használati tárgynak és elfogyasztásra szánt ételnek tekintik, nem gondolnak bele, hogy ők is képesek érezni, és esetleg pillanatnyi helyzetükben nem érzik jól magukat, jóllétük nincs biztosítva.

Témaválasztásom célja többek között az volt, hogy felmérjem a gazdátlan állatok helyzetét ma Magyarországon, de emellett szerettem volna képet kapni az emberek örökbefogadási szempontjairól is. Ezt azért tartom fontosnak, mert ennek ismeretében az állatmenhelyeken és a gyepmesteri telepeken az ott dolgozók ki tudják választani azokat az állatokat, melyeknek nagyobb az esélyük az örökbefogadásra, így hatékonyabbá tehetik az örökbefogadó rendszer működését. Ezt a szelekciós programot már 1999-ben egy angliai szakember is felvette, és rövid értekezésében nyomatékosította, hogy az eutanáziát mindig egy lehetőségnek kell tekinteni, ha az állat jólléte a kérdés (5). Felmérésem során a kérdőívem kérdéseit nem csak kutyákra helyeztem ki, hanem minden olyan gazdátlan állatra és vadállatra, amely az állatotthonokban megfordul. Természetesen várakozásainknak megfelelően a kutyák kerültek a középpontba az eredmények értékeléskor, pedig a kutyák mellett több figyelmet kellene fordítani többek között a kóbor és gazdátlan macskákra is.

Szerettem volna azt is megtudni, hogy pontosan miket szeretnének még elérni az állatmentők és melyek azok a dolgok, amiket hiányolnak. Az állatok védelmében számos törvényt hoztak, de mivel hatályba lépésük lassú folyamat és bevezetésük sokszor

önkormányzatonként változik, betartásuk is nehézkes, és sokszor a bűncselekmények sem kerülnek szankcionálásra (19). Ez az állatvédők szempontjából elfogadhatatlan és várakozásunknak megfelelően sokan kritizálták a törvények betarthatóságát. Dolgozatomban a kutyák kiemelt szerepet kapnak, mert ők kifejezetten nagyobb számban kerülnek utcára és állatotthonokba, mint más állatok, és őket viseli meg legjobban az emberi társaság hiánya. A helyzetük korszakonként változott, jelenleg azért okoz elhelyezésük akkora problémát, mivel a társadalom érzékenysége az állatok szenvedése iránt megnőtt. Amíg a középkorban egy kutya brutális kiirtása egy teljesen hétköznapi cselekedetnek számított, addig ma, ha véletlenül megütnek egy kutyát, az már közfelháborodást kelt. Ennek kialakulásában nagy szerepe van a médiának, ami képes felnagyítani a legkisebb információt is.

A gazdátlan állatokat menhelyek és gyepmesteri telepek fogadják be és próbálják új, immár szerető gazdához juttatni. A szakdolgozatommal egyúttal szeretném felhívni az emberek, kiemelten a döntő és cselekvő pozícióban lévő szakemberek figyelmét a gazdátlan állatok problémájára és remélem, hogy eredményeimmel hozzájárulhatok az örökbefogadások számának és hatékonyságának növeléséhez.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Kutyaszorítóban, avagy a kóborrá válás folyamata

Témám főszereplői a kutyák, ezért ebben a részben a velük kapcsolatos főbb fogalmakat szeretném tisztázni. Az ember és a kutya már 14 ezer évvel ezelőtt is szoros kapcsolatban voltak. Az ember élelmet és védelmet az időjárás viszontagságai ellen, a kutya cserébe segítséget a vadászatban és biztonságot adott. Az évszázadok során az ember egyre több területen hasznosította kutyákat, de sajnos az emberi tudatlanság rengeteg eb halálához vezetett, sajnos sokszor kegyetlen módon. Az ember manapság egyre gyakrabban szegi meg azt az íratlan szerződést, amelyet őseink kötöttek négylábú társaikkal. Engedjük, hogy a szükségesnél nagyobb mértékben elszaporodjanak, majd a feleslegessé vált szaporulatot magukra hagyjuk. A kutyával szemben ezzel követjük el a legnagyobb vétket. Az évszázadok folyamán a kutya olyan szintű kötődést alakított ki az emberekkel, amit ma már nem tud nélkülözni. Emberi társaság nélkül testileg és lelkileg is szenvednek, és a kutyaszorítóba került állatok veszélyessé válhatnak a többi állattal, és akár az emberrel szemben is (14).

Az elmúlt évszázadban a társállatként tartott kutyák száma robbanásszerűen megnőtt, egyes becslések szerint Magyarországon közel kétfélmillió kutyát tartanak. Annak, hogy valaki miért váltik meg a kutyájától számos oka lehet. Gyakran előfordul, hogy a kutyát leadó személy nem indokolja meg döntését, az okra csak a menhely személyzete vagy a következő gazda jön rá. Magyarországon egyesek szerint a leggyakoribb ok valamilyen családi probléma, és csak ritkább esetben az állat viselkedése (14).

A kóbor és a kóborló állat között különbséget kell tenni. A kóbor állat folyamatosan közterületen tartózkodik, míg a kóborló úgynevezett önsétáltatást végez, de az etetés időszakára hazatér. A kóbor állatok egy része életben marad a vadonban, és ösztöneitől hajtva elkezd szaporodni, és így évről évre több száz hontalan kiskutya látja meg a napvilágot. Az így megszületett kölyköknek maximum az ötöde éri meg a fél éves kort, és ha el is érik a felnőtt állapotot, számtalan veszély leselkedik rájuk a közlekedési eszközöktől, a vadászokon át egészen a fertőző betegségekig bezárólag (14).

2.2. Jogi háttér

A vizsgálat témájával (állattartás, állatotthonok) kapcsolatban az alábbi hatályos jogszabályok hozhatók összefüggésbe:

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

- 1998-es évi XXVIII. törvény, az állatok védelméről és kíméletéről
- 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet az állatkert és állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól,
- 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és szabályairól,
- 41/1997. (V. 28.) FM rendelet az Állat-egészségügyi Szabályzat kiadásáról.

Az 2012. évi C. törvény „a közrend elleni bűncselekmények” című fejezetében van megfogalmazva a veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettségek megszegésének szankciói. Két év szabadságvesztéssel büntetendő az a személy, aki veszélyes állatot tenyészt, külföldről behoz, ill. kivisz, versenyeztet, és ha engedély nélkül tart. A veszélyes állat ivartalanítására, tartására vonatkozó szabályok megszegése is ugyanezt a következményt vonja maga után. Három évig terjedő szabadságvesztésre számíthat az a személy, aki veszélyes állatot őrző-védő feladat ellátásra kiképez és tart. Aki állatviadalt szervez, arra fogadásokat köt vagy bármilyen szervezésben részt vesz, valamint, ha gerinces állatot állatviadalra tart, kiképez, és azon versenyeztet, bűncselekményt követ és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Az állatkínzással kapcsolatban így rendelkezik a Büntető Törvénykönyv e része. Ha egy gerinces állatnak indokolatlanul szenvedést, tartós egészségkárosodást vagy akár annak halált okoz valaki, az illető személyt két évig tartó szabadságvesztésre kell ítélni, illetve ugyanígy kell eljárni azokkal is, akik házasított emlősállatot és veszélyes állatot kitesznek, és magára hagynak. Három évig tartó szabadságvesztés a büntetése annak, aki a fent említett cselekedeteket különös kegyetlenséggel követi el.

Az 1998-as évi XXVIII. törvény az **állatok védelméről és az emberek állatok irányába tanúsított kíméletéről** szól. Mivel az állatok hozzánk emberekhez hasonlóan örülni, szenvedni és érezni képes élőlények, erkölcsi kötelezettségünk tiszteletben tartani őket és biztosítani számukra a jóllétet.

Az I. fejezet fogalmazza meg a törvény célját, hatályát, az állatok védelmének alapvető szabályait, és az alapfogalmakat. A cél nemcsak annyi, hogy szabályokat alkosson az állatok érdekében, hanem ezzel az emberek felelősségtudatát is növelni szeretné. A törvény hatálya kiterjed a gazdasági haszonállatokra, a kutatási-kísérleti állatokra, a diagnosztikai vizsgálat és az oltóanyag-termelés céljából tartott állatokra, a génbankként kezelt állatokra, a géntechnológiával módosított gerinces állatokra, valamint a tudományos oktatást szolgáló állatokra. Továbbá a verseny- és sportcélra tartott állatokra, a pásztoreberekre, az őrző-, védő-, mentő-, jelző-, vakvezető, rokkantsegítő és terápiás kutyákra,

a vadászatra alkalmazott állatokra, ha jogszabály másképpen nem rendelkezik. Ide tartoznak még a mutatványos vagy bemutatási célra szolgáló állatok, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a nemzetbiztonsági szolgálatok és a közfeladatokat ellátó őrszolgálatok feladatainak ellátását szolgáló állatok, a kedvtelésből tartott állatok, a veszélyes állatok, a kóborállatok, az állatkertekben, a vadaskertekben és a vadasparkokban élő állatok, továbbá a vadon élő fajok bármilyen célból fogva tartott egyedei is, ha külön jogszabály másként nem rendelkezik. A törvény definiálja az állattartó fogalmát is. Eszerint az állattartó az a személy, aki az állat tulajdonosa, vagy azt gondozza, felügyeli. Az állattartó köteles az állatért felelősséget vállalni, valamint azt a jó gazda gondosságával ellátni. A törvény értelmében a jó gazda gondossága azt az emberi tevékenységet jelenti, amely során az állat számára az állattartó olyan körülményeket biztosít, amely annak fajára, fajtájára, nemére, korára jellemző, valamint fizikai, élettani és egészségi állapotának megfelelő. A törvény definiálja az állatmenhely és az állatpanzió fogalmát is. Az állatmenhely ezek alapján egy olyan intézmény, melyben a gazdátlan állatok ideiglenesen vagy állandóan otthonra találnak, és amely adományokból és felajánlásokból tartja fenn magát. Állatmenhelyre kerülhetnek az elkobzott, vagy ideiglenes megfigyelés alatt tartott állatok is, ezek díjmentes tartására azonban az állatmenhely nem kötelezhető. Az állatpanzió ugyanakkor az állatok jó gazda gondosságával történő megőrzését díjazás ellenében elvállaló intézmény.

A II. fejezet az állatok védelmének általános szabályait tartalmazza. Az állatot a gazdájának a jó gazda gondosságával, úgy kell tartania, hogy azoknak a lehető legkevesebb kellemetlenséget és szenvedést okozza. Az állatokat tilos elűzni, elhagyni, kitenni, és az állattartónak kötelessége az állat számára szökés biztos, az időjárás káros hatásaitól megfelelő védő, egészségre ártalmas tényezőktől védett, biztonságos elhelyezésről is gondoskodnia. Az egymásra veszélyt jelentő, egymást nyugtalanító állatokat nem szabad összezárni, jellemzően agresszív egyedeket pedig teljesen elkülönítetten kell tartani. Közterületről a kedvtelésből tartott állat ürülékét annak tartója köteles eltávolítani. Nem szabad az állatokon szakirányú végzettség vagy megfelelő tapasztalat nélkül fájdalommal járó beavatkozást végezni, ugyanakkor az állattartó köteles minden olyan beavatkozás állatán elvégeztetni, amelynek elmulasztása az állatnak sérülést, szenvedést okoz, vagy valamilyen károsodáshoz vezet. Az állat küllemét megváltoztató beavatkozások elvégzése szigorúan tilos, kivéve, ha az állat egészségéért, vagy későbbi egészség károsodásának megelőzése érdekében történik, vagy egy hetes életkornál fiatalabb ebek farok kurtításáról van szó. Az állatok életét csak elfogadható indokkal lehet kioltani, és azt minden esetben

kábításnak kell megelőznie. Ilyen ok lehet például: ha az állat gyógyíthatatlan betegségben szenved, ha olyan sérülése van, amiből már nem tud felépülni, vagy ha támadását másként nem lehet kivédeni. Az élelmezési cél és prémtermelés kutya és macska esetében nem lehet elfogadható indok. A kábítás akkor elhagyható, ha gerinctelen állatról, házi baromfiról vagy nyúlról van szó, és ha az állat életének kioltása valamilyen okból azonnal szükséges. Ilyen esetben gondoskodni kell a gyors és minimális fájdalommal járó beavatkozásról.

Az 1998. évi XXVIII. törvény III. fejezete foglalkozik a **veszélyes állat** tartásának és szaporításának feltételeivel. Veszélyes állat tartására az állatvédelmi hatóság adhat engedélyt, kivéve, ha az természetvédelmi oltalom, vagy nemzetközi egyezmény hatálya alatt áll, ez utóbbi esetben ugyanis a természetvédelmi hatóság az illetékes. A veszélyesnek nyilvánított ebet csak ivartalanítva és transzponderrel ellátva lehet tartani. Tilos ezeknek az ebeknek a szaporítása, tenyésztése, kiállítása, versenyeztetése, őrző-védő feladatokra való használata és az állat külföldre szállítása és behozatala. Veszélyesnek nyilváníthat az állatvédelmi hatóság minden olyan ebet, amely fizikai sérülést okozott, vagy a viselkedéséből feltételezhető, hogy az embernek fizikai sérülést okozhat, ami csak az eb veszélyessé nyilvánításával kerülhető el. Az utóbbi esetben az ebek viselkedésében jártas szakértőt kell bevonni az eljárásba, amely személy előzetesen az állatvédelmi hatóságtól erre engedélyt kapott. A veszélyes állatnak egyértelműen azonosíthatónak kell lennie, és tartási helyén jelölni kell jelenlétét, valamint biztosítani kell, hogy az állat más magánterületre és közterületre nem szökik át. A településeken dolgozó jegyző külön kérésére az állatvédelmi hatóság egyedileg is veszélyessé nyilváníthat kutyát. A 41/2010-es rendelet a következőt mondja ki: *„Veszélyes állat csak azon személy részére forgalmazható, valamint - állatforgalmazásnak nem minősülő módon - annak ruházható át, aki az állat tartására vonatkozó, nevére szóló engedély másolatát átadja a forgalmazó, illetve az átruházó részére”*(2). A törvény 4. számú mellékletében vannak meghatározva az eb által okozott sérülések kategóriái. Ha a települési, a fővárosban kerületi jegyző az előbb említett mellékletnek megfelelő sérülésről tudomást szerez, abban az esetben köteles értesíteni az illetékes kerületi hivatalt, amely szerv az ebtartót írásban elmarasztalhatja, kötelezheti, hogy közterületen való sétáltatáskor szigorúbb szabályokat tartson be, esetleg a tartási körülményeken is változtasson, és súlyosabb esetben a kutyát szakértő bevonásával nevelje át. A kutyát a kerületi hivatal ivartalaníthatja, veszélyesnek nyilváníthatja, vagy akár elrendelheti életének kioltását. Fontos minden esetben vizsgálni a sérülés körülményeit, főleg a sérült ember vagy állat magatartását, vitás esetben pedig szakértő bevonásával kell elemezni az esetet.

A szakdolgozat témájához szorosan kapcsolódik az állatvédelmi törvény VII. fejezete, amely az **állatpanzió és az állatmenhely létesítésének és fenntartásának** szabályait taglalja. Ha egy pillanatra visszatekintünk a múltba, akkor láthatjuk, hogy az állatvédelem nem is annyira új dolog, mint azt sokan gondolják. Már az ótestamentumban is találunk utalásokra az ember és állat kapcsolatát illetően, és a Leviták könyve az alábbi szavakkal húzza alá az állat életében okozott kár mértékét: "Aki agyonüt egy embert, bárki is, haljon meg. Aki agyonüt egy állatot, adjon helyette másikat: életet életért." (24, 17-18.) (6). Az első állatvédőnek talán Assisi Szent Ferencet tekinthetjük, aki a legenda szerint beszélt az állatok nyelvén. Tiszteletből Őt tartjuk az állatok védőszentjének. Az első állatvédő egyesület Nagy-Britanniában jött létre 1824-ben, és ezt hamarosan számos másik követte. Az első állatvédelmi törvényt 1876-ban fogadták el. Az állatvédelem akkor érte virágkorát, amikor az I. világháború után az új módszerű állattartás és élelmiszer-előállítás elterjedt. A problémát az okozta, hogy nagyon olcsón nagy mennyiségű élelmiszert szerettek volna előállítani minél gyorsabban. Ezt a fejlődést hozamfokozók használatával kívánták elérni, ami számos egészségügyi, környezetszennyezési és etikai kérdést felvetett: a használt gyógyszerek felhalmozódása végtermékekben, az állattartás során keletkezett trágya elhelyezése és annak a környezetre való hatása. Magyarországon először Herman Ottó alapított állatvédelmi egyesületet 1893-ban Országos Ornitológia Központ néven. Az Országos Állatvédő Egyesület és az előbb említett intézmény egyesüléséből született meg Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetsége 1908-ban. Ennek legfőbb feladatai közé tartozott a honos madarak téli etetése és védelme, a sérült állatok szállítása, szaktanácsadás, valamint az állatvédői felügyelet és ellenőrzés. 1968-ban gróf Károlyi Mihályné alapította meg a Magyar Országos Állatvédő Egyesületet, amiből később kialakult a Herman Ottó Országos Természet- és Állatvédő Egyesület, ami még ma is működik. E mellett működik a Fekete István Országos Állatvédő Egyesület, a Fehér Kereszt Állatvédő Liga, vagy a Fauna Egyesület Alapítvány, ami az Állatvédő Világszövetség tagja. (11)

A törvény az **állatpanziót és az állatmenhelyet** egy fogalomban – **állatotthon** - foglalja össze. Ez jelentősen megnehezíti a két létesítmény elkülönítését, ami meglátásom szerint nagyon fontos, hiszen finanszírozási formájukban, ezáltal színvonalukban lényegesen eltérhetnek egymástól. Az állatmenhely többnyire adományokból és felajánlásokból tartja fenn magát, és főleg a gazdátlan, kóbor vagy valamilyen okból a tulajdonosa által tartani nem kívánt állatokról, mintegy azokat befogadva ellenszolgáltatás nélkül gondoskodik, míg az állatpanzióba az emberek azért viszik kedvenceiket, hogy ott egy meghatározott ideig (pl. nyaralásuk alatt), meghatározott összegért felügyeljék és ellássák őket. A menhelyeket

általában állatszerető emberek létesítik és tartják fenn kifejezetten állatmentési, állatbefogadási célból, mintegy jótékonyági, és nem anyagi haszonszerzési célból végezve tevékenységüket, az állatpanziók többsége viszont üzleti vállalkozásként funkcionál. Ebből következik, hogy a menhelyek többsége folyamatosan anyagi, és ebből adódóan állat-ellátási nehézségekkel küszködik, ami az állatpanziókra nem jellemző (13). Az állatvédelmi törvény értelmében állatmenhely és állatpanzió, tehát állatotthon csak állatvédelmi hatóság engedélyével létesíthető, és csak akkor, ha a működtetéséhez külön jogszabályban meghatározott feltételeknek tartósan és folyamatosan eleget tesz.

Az állatotthon létesítésére vonatkozó részletes szabályokat a 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet tartalmazza. *„Állatotthont természetes és jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet létesíthet, ha az Átv. 41. §-ában és az e rendeletben előírt létesítési és működési feltételeket biztosítja.”*(1), amelyek közül kiemelt a folyamatos állatorvosi ellátás megléte, a köznyugalom meg nem sértése, valamint a tartós működtetéséhez szükséges vagyoni fedezet megléte. A rendelet részletesen leírja, miket kell tartalmaznia az állatotthon létesítéséhez szükséges működési engedély kérelemnek: a tulajdonos, a vezető, a felelős személy és a telephely adatait, az ellátó állatorvos nyilatkozatát, a vagyoni fedezet meglétét bizonyító iratot, a működési szabályzatot és a felszámolási tervet is. A működési szabályzatban benne kell lennie, hogy mennyi állatot tudnak a telepen tartani (egyedszám szerint, fajonkénti bontásban megadva), azok elhelyezési körülményeit, valamint az újonnan érkező állatok betelepítési – karanténozási - rendjét. Az állatotthon működéséről naprakész nyilvántartást kell vezetni. Egy állatmenhelynek törekednie kell arra, hogy a tartott gazdátlan állatok minél előbb új gazdához kerülhessenek, és ennek érdekében a lehetőségéihez mérten mindent meg kell tennie, így a gazdakeresést és az örökbeadás módját is részletesen le kell írnia a nyilvántartásban. Mindkét létesítmény működését az állatvédelmi hatóság ellenőrzi, és öt évenként felülvizsgálja azt.

A szakdolgozatom témájával összefüggésbe hozható a 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet is, amely a **kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról** szól. Ebben a rendeletben a kedvtelésből tartott állat: *„a rendszertani besorolásától függetlenül minden olyan állat, amelyet nem kizárólag tudományos kutatás, állati eredetű termék előállítás, igavonás, teherhordás, természetvédelem, géntartalék- védelem és - eb és macska kivételével - közcélú bemutatás céljából tartanak, tenyésztenek, forgalmaznak, továbbá az az állat, amelyet más kedvtelésből tartott állat táplálása céljából tartanak és szaporítanak, valamint a nem gazdasági céllal tartott haszonállat, és a vadászatra használt*

állat ”(2). A rendelet a kutyákat testtömegük alapján három csoportba osztja: kistestű a 20 kg alatti, közepes testű a 20 kg és 40 kg közötti, nagytestű eb pedig a 40 kg feletti. Ennek itt azért van jelentősége, mert a rendelet a továbbiakban meghatározza, hogy az adott nagyságú kutya tartósan legalább hány m²-es területen, illetve legalább hány cm hosszúságú eszközzel kikötve tartható. Ebek csoportos tartásánál pontosan meghatározza az egy egyedre jutó minimális terület nagyságát, valamint olyan tartási körülményeket ír elő, amely során az összes egyed egy időben, versengés és agresszió nélkül hozzá tud férni elegendő pihenőhelyhez, etető- és itatóedényhez

Az állatforgalmazásra vonatkozó szabályok nem csak a szó szerinti állat-értékesítésre vonatkoznak, hanem minden egyéb olyan esetre is, amikor tulajdonosváltás történik, így az örökbeadásra is. Az állat átruházása illetve forgalmazása csak elektromos transzponder bőr alá való ültetése után lehetséges. Kutya és macska örökbefogadás esetén a chip beültetésének költségeit az új tulajdonos köteles kifizetni. A rendelet 7. §-a kimondja, hogy az az állat, amely (1) szülőjének gondoskodása nélkül nem képes az önálló életre, vagy amely (2) állatnak a kölyke nem képes magáról gondoskodni, nem forgalmazható, tehát örökbe sem adható, kivéve, ha a szülőt és az utódokat egyszerre értékesítik, valamint azok a fejletlen utódok, melyeket más állat táplálékként értékesítenek. Az állatmenhelyen és gyepmesteri telepeken is be kell tartani a kedvtelésből tartott állatok tartására és velük való bánásmódra vonatkozó szabályokat. Táplálékellátás szempontjából fontos megemlíteni, hogy nyulak és egyéb rágcsálók számára az alapellátást biztosító takarmányok mellett biztosítani kell valamilyen fogak koptatására szolgáló anyagot. Az összes állatot úgy kell tartani, hogy azok természetes viselkedése ne ütközzön akadályba. Az állatokat az állat tartójának legalább naponta egyszer ellenőrizni kell. Állandóan fennálló zajban és állandó sötétben vagy fényben tilos az állatokat tartani. Az adott faj természetes mozgásigénye biztosított kell legyen minden esetben, amely kutya és lóféle esetében ez sétáltatással is lehetővé tehető. A menhelyen vagy gyepmesteri telepen a kutyákat a rendeletben megadott méretű területnél kisebb helyen szabad tartani, de tilos gerinces állatot kör alapterületű kalitkában vagy akváriumban elhelyezni. Ha az előbb említett létesítményekben nagyméretű közös kennelekben vannak tartva a kutyák, akkor gondoskodni kell arról, hogy minden egyed gond nélkül hozzáférjen az etető-, itató- és pihenőhelyhez. Ha a menhelyen olyan állatok is vannak, melyek nem csak a talajszinten élnek, hanem fákon vagy esetleg vízben, akkor ezek számára polcot, ágat vagy ülő rudat, illetve a vízszint fölé kiemelkedő területet kell biztosítani. Lekötni állatot állandó jelleggel nem szabad, ez csupán a patások és eb tartása esetén megengedett, de akkor is csak időszakosan, például ha nappal meg van kötve,

akkor éjszakára el kell engedni. Az állatok elhelyezésénél ügyelni kell arra, hogy csak azon fajok tarthatók együtt, amelyek teljes nyugalomban megvannak egymás mellett, és minden egyed számára biztosítani kell olyan helyet, ahová elvonulhat és zavartalanul pihenhet. Sajnos a tapasztalatom az, hogy bármennyire is szeretnénk, a menhelyeken és főleg a gyepmesteri telepeken egyáltalán nincsenek kielégítve az állatok igényei sem fizikai, sem pszichikai értelemben, és általában a mozgásterületük is jóval kevesebb az elvárhatónál. Utóbbinak a fő oka, hogy a gyepmesteri telepek kötelesek minden behozott állatot átvenni, a menhelyek pedig, bár nem kötelesek, többnyire erejükön felül is befogadják azokat, még akkor is, ha helyhiányuk van.

A 41/1997. (V. 28.) FM rendelet II. Címének IV. fejezete az állat-egészségügyi felügyeletet igénylő egyéb szervezeteken belül részletesen foglalkozik az **állatmenhely** létesítésének és üzemeltetésének feltételeivel is. A szövegben pontosan meg van fogalmazva, hogy a menhely padozatának csúszásgátlóval ellátottnak és könnyen tisztíthatónak kell lennie, valamint gondoskodni kell a szennyvíz és a keletkező bűzös gázok elvezetéséről is. A könnyen tisztán tarthatóság az ablakokra, ajtókra és falakra is vonatkozik. A rendelet szerint minden 20. ketrecet elkülönítésként kell alkalmazni a beteg vagy betegnek látszó állatok megfigyelésére. Ha egy állat betegség tüneteit mutatja, azonnal értesíteni kell a hatósági állatorvost és elkülönítetten kell tartani az előbb említett helyen és módon. A kutyák takarmányát egy külön helyiségben kell elhelyezni, ami könnyen tisztítható és teljesen zárt. Az újonnan bekerült húsevő állatnak, ha nincs érvényes veszettség oltása arra az évre, akkor be kell oltani, és 14 napig elkülönítve kell tartani. Az állatokról a bekerülés után kimutatást kell vezetni, amely az adott állat minden adatát tartalmazza, a tulajdonos (ha ismert) adataitól kezdve az oltásokig bezárólag. Egyazon ketrecbe csak azonos ivarú állatot lehet helyezni, természetesen ez alól kivételt jelent a szoptató anyaállat és kölykei. A menhelyen az állatorvos által végzett tevékenységekről munkanaplót kell vezetni, amibe kizárólag csak az állatorvos írhat bele (kézjeggyel és bélyegzőjével ellátva). A járványügyi és állathigiéniai állapotokat a hatósági állatorvos ellenőrzi.

2.3. A gyepmesteri telepek létrejötte és működésük

A házasítás során a kutya a természetesen környezetéből kikerült. Szaporodási ösztönei ennek ellenére megmaradtak, de mivel az életkörülményeik jobbakk lettek, életben maradási esélyük megnőtt. Ennek köszönhetően robbanásszerűen megnőtt a kutyák száma. Ez a nagymértékű növekedés vezetett a kóbor állatok megjelenéséhez, aminek veszélyeit

már a középkorban is észrevették és ellene létrejöttek az első sintérek. Először csak a gyepmesteri telepek működtek, majd ahogy nőtt a társadalom felháborodása és érzékenysége az állatok iránt, megjelentek az állatmenhelyek is (13).

A **gyepmesteri telep** működése több ember összehangolt munkájától függ. Az intézményvezető, a hatósági osztályvezető, az állatorvos és egy vagy több gyepmester vállal nyugszik a felelősség, hogy a telep sikeresen és a törvényi szabályozásnak megfelelően lássa el feladatait. Minden bekerülő állat először állatorvosi vizsgálaton esik át, megkapja a szükséges oltásokat és antiparazitikumokat. Az állatokat fajonként külön, a megfigyelés alatt lévő egyedeket pedig mindig egyénileg kell elhelyezni. Ha az állat ismeretlen eredettel kerül be, 14 napig elkülönítve kell tartani megfigyelés céljából. Ha a 14 nap letelte után nem tapasztalnak veszetségre vagy egyéb más betegségre utaló tüneteket és az állat megkapta a szükséges oltásait valamint bőralatti transzponderét, akkor – amennyiben ennek megvannak a feltételei - gazdához adható (20). Az állat kiadásakor a telep az új tulajdonossal egy szerződést köt, amelynek tartalmaznia kell a következőket:

1. az átvevő neve, címe,
2. az állat egészségügyi állapota,
3. az állat fajtája, faja, neme, színe, kora,
4. védőoltás, az oltási bizonyítvány(ok) nyilvántartási száma,
5. azonosító elektronikus transzponder (bőr alá ültetett mikrochip) sorszám,
6. az átvevő kötelezettség vállalása arra vonatkozóan, hogy: az állat tartásáról, ételmezéséről és elhelyezéséről megfelelően (biológiai szükségleteknek megfelelően) gondoskodik,
7. az állat kiadására vonatkozó szerződést (kérelmet és az elszállítás engedélyezését) a Közterület Felügyeletnél erre a célra rendszeresített nyomtatványok felhasználásával kell lebonyolítani.”

A gyepmesteri telepeken minden állatról nyilvántartást kell vezetni a bekerülésük pillanatától kezdve. Az összes állatot egy azonosító számmal viszik be az adatbázisba, de ezen kívül a következő adatokat is fel kell vezetni: annak a ketrecnek vagy kennelnek a számát, amiben az állat (kutya vagy macska) el lett helyezve, fajtát, fajtáját, nemét, színét megkülönböztető bélyegeit, jegyeit, körülbelüli életkorát, bekerülésének pontos időpontját, valamint, hogy kitől és honnan került be az állat, örökbeadás esetén az örökbefogadók adatait is stb.. A gyepmesteri telep fő feladatai a begyűjtött kóbor állatok befogása, azok átmeneti elhelyezése és megfigyelése, ha lehetséges, gazdáinak felkutatása, valamint ha az eredeti tulajdonos nem jelentkezik, az állatok örökbeadása. A fent említett feladatokon kívül

azonban nagyon fontos megemlítenünk, hogy a hatóság által valami miatt (pl. embert mart) elkobzott kutya és macska is ide kerül, és azt a jelentkező tulajdonosnak egy bizonyos, kötelezően előírt megfigyelési időn belül tilos visszaadni. „A telepre került állatok eutanáziájára akkor kerülhet sor – 60 napon belül – ha az állat gyógyíthatatlan beteg, és a további életben tartása az állat számára tartós szenvedést okozna. Állatorvosi döntés alapján végleges elaltatás alá kerülhet az az eb is, amelyik 60 napnál régebben van a telepen, ez idő alatt nem talált gazdára, és erre a közeljövőben reménye sincs, különösen akkor, ha az állat mindezek felül még vad, öreg, vagy beteg is. A gyepmesteri telep térítés ellenében vállalja a továbbtartani nem szándékozott eb és macska elszállítását és elhelyezését, ha arról a gazda írásbeli nyilatkozatban lemond. Elhullott állat elszállítását és ártalmatlanná tételét is kérheti a tulajdonos, ha ennek a költségeit vállalja.

2.4. A cég és az alapítvány fogalma

A **cég** az a gazdasági szervezet illetve jogalany, amely a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása céljából (9). A cégek többnyire gazdasági társaságok, amelyek két nagy csoportra oszthatók: jogi személyiséggel nem rendelkezők és jogi személyiséggel rendelkezők. Jogi személyiséggel nem rendelkezők: közkereseti társaság (Kkt); közhasznú társaság (Kht); betéti társaság (Bt). Jogi személyiséggel rendelkezők: közös vállalat (Kv); korlátolt felelősségű társaság (Kft); részvénytársaság (Rt), amely lehet zárt (Zrt), vagy nyitott (Nyrt); nonprofit szervezetek.

Az **alapítványt** a Polgári törvénykönyv 74./A paragrafusának (1) bekezdése alapján magánszemély, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság (továbbiakban együtt: alapító) – tartós közérdekű célra – alapító okiratban hozhat létre. Az alapítvány elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatása céljából nem hozható létre. Az alapítványt céljai elérésére anyagilag támogatni kell. Az alapítvány jogis személy (8).

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgálatainkat kérdőíves felméréssel végeztük. A kérdéseket úgy állítottuk össze, hogy a válaszok visszatükrözzék a menhelyek és gyepmesteri telepek mai helyzetét, beleértve az emberek örökbefogadások során felmerülő szempontjait, a bekerülő és örökbefogadott állatok számát és tulajdonságait, a menhelyek, gyepmesteri telepek jövőre vonatkozó terveit, lehetőségeit. Külön gondot fordítottunk arra, hogy kérdéseink ne csak a kutyákra, hanem más fajokra (macskákra, és egzotikus- és vadállatokra stb.) is kiterjedjenek, bár várakozásainknak megfelelően a válaszokban a kutyák kerültek előtérbe, lévén a legtöbbször és legnagyobb számban ebek kerülnek az állatotthonokba.

A kérdőívet a piackutatás szabályai szerint állítottuk össze, típusa ún. megkérdezéses, rendszerességét tekintve folyamatos, módszere alapján pedig kvalitatív (specializáció, örökbefogadás népszerűsítése, vélemények, kérések) és kvantitatív elemeket (darabszám, átlag) is tartalmazott. Utóbbiak miatt a kérdőív sztenderdizált, azaz kötött jellegű. A kérdőívben szerepeltek egyszeres és többszörös választásos kérdések, valamint olyanok, amelyekben szöveges választ megadására is lehetőség volt.

A kérdőívet online formában szerettük volna kitöltetni, ezért az Internet segítségével a lehető legtöbb menhely és gyepmesteri telep online elérhetőségét megpróbáltam felkutatni. Összes 140 állatotthont sikerült meglelni, ebből 121 menhely és 19 pedig gyepmesteri telep. A KisállatPraxis című folyóirat szerint 52 állatmenhely és 86 gyepmesteri telep működik hivatalosan, amely nem egyezik meg az általam talált lista adataival (17). A szakirodalmi adatoktól való eltérés abból is adódhatott, hogy a sok menhely végzi a gyepmesteri feladatokat is (lásd: Van-e valamilyen specializációjuk? - című kérdés). A 140-ből ugyanakkor csak 109-nek volt e-mail elérhetősége is megtalálható. A 109 e-mail címből pedig csupán 68 (62%) volt elérhető, azaz 41 e-mail cím már nem működött. Tehát Internetes kereséssel viszonylag könnyen megtalálható 140 állatotthonnak csak kevesebb, mint fele (49%) rendelkezett működő e-mail címmel. A kérdőívet tehát 68 állatotthon (gyepmesteri telep, állatmenhely) e-mail címére küldtük ki. Az anonim kitöltésű kérdőívre végül 35 értékelhető választ kaptunk, ez a megkérdezettek 51,5%-a volt.

4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK

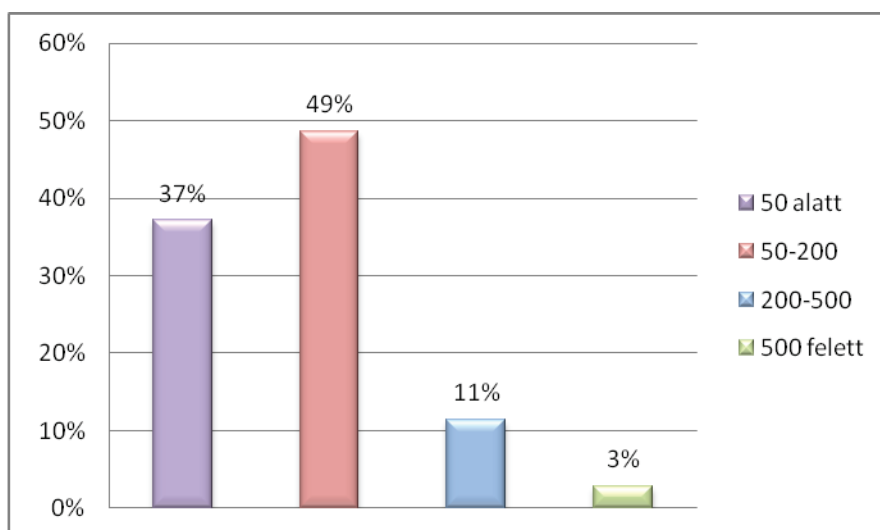
Milyen formában működik?

A kitöltők többsége (83%) alapítvány formában működik. Ez az eredmény véleményem szerint nem meglepő, hiszen kitöltők többsége (ld. következő kérdés) menhely volt, amelyek ellenszolgáltatás nélkül tartják az állatokat, kiadásaikat többnyire adományokból fedezik. Egy állatotthon cég formában csak akkor tud működni, ha gazdasági társaságként valamilyen egyéb jellegű, de jövedelemszerző tevékenységet is végez, alapítvány azonban e nélkül is bejegyezhető (sőt, alapítványok gazdasági tevékenység folytatása céljából nem is alapíthatók).

A telep típusa

A legnagyobb százalékban (77%) menhelyek töltötték ki a kérdőívet, ami az előző kérdés eredményét is alátámasztja, a menhelyek nagytöbbsége civil szervezetek által működtetett, bevételük általában nincs, anyagi kiadásaikat csak adományokból, illetve amennyiben megfelelnek bizonyos feltételeknek, az 1%-os adófelajánlásokból tudják fedezni.

Hány állatról gondoskodnak jelenleg (1. ábra)?



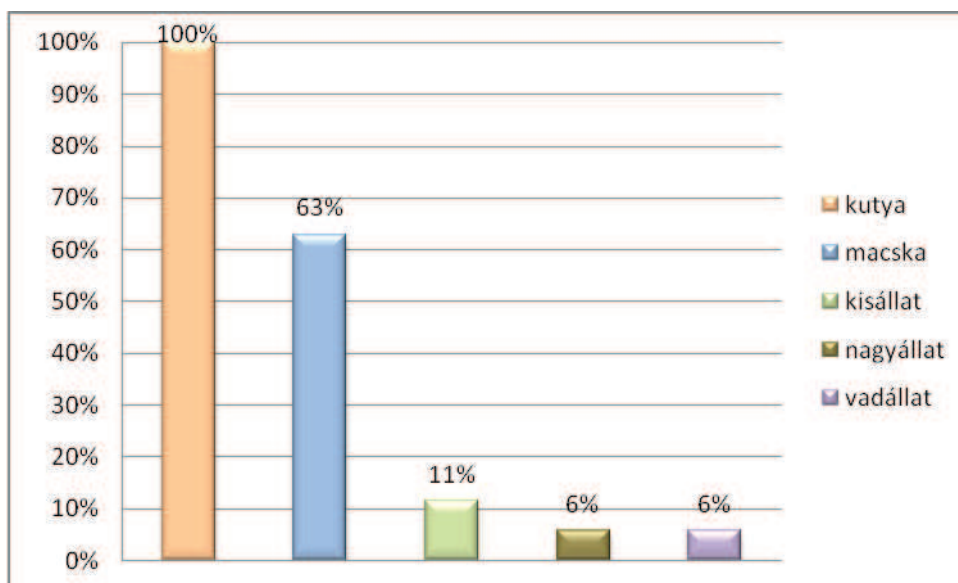
1. ábra: Az állatok létszámának megoszlása a megkérdezett telepeken

Az állatpopuláció létszáma a megkérdezett állatotthonok felénél (49%) 50 és 200 fő között változik, ezután szorosan (37%) következik az 50 fő alatti létszám. Jóval ritkábban (11%) fordul elő a 200 és 500 fős létszám, nagyon ritkán (3%) pedig az 500 felett. Ez az

eredmény a szakirodalmi adatokkal hasonlóságot mutat, a gyepmesteri telepek befogadóképességét 2-100-ra, a menhelyekét 10-300 főre becsülték (17).

Milyen állatfajokat tartanak (2. ábra)?

A megkérdezett telepek mindegyikben vannak kutyák, 63%-uknál van macska, 11%-uknál egyéb kisállat (rágcsáló, díszmadár, hüllő, kétéltű stb.), 6-6%-ban tartanak nagyállatot (ló, kérődző, sertés) és vadállatot (őz, szarvas, róka stb.). Ez a tendencia jól mutatja, hogy melyik állatfajjal van ebből a szempontból (gazdátlanság) a fő probléma.



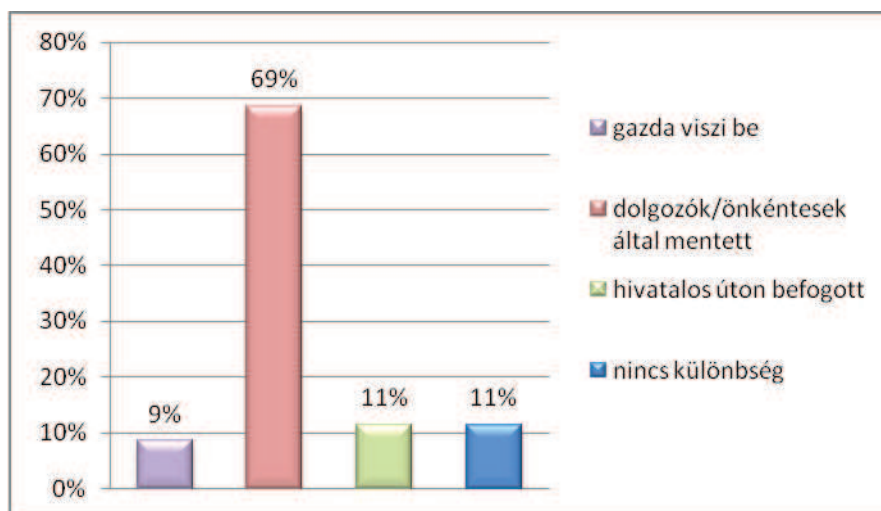
2. ábra: A megkérdezett állatotthonok által tartott állatfajok

Milyen állatfajból tartanak a legtöbbet?

A telepeken kutyából van a legtöbb (100%), tehát általánosságban elmondható, hogy nincs olyan telep, amely kifejezetten kutyától eltérő állatfajra szakosodott, vagy ha van is, nem tudja kikerülni, hogy előbb- vagy utóbb kutya nagy számban bekerüljön hozzá. Ez azt mutatja, hogy Magyarországon kutyák befogadására és ellátására készültek fel leginkább az állatmentő intézmények. Macskából is nagyon sok a gazdátlanul kóborló egyed, de tekintettel arra, hogy a macskák életmódja kevésbé igényli az emberi közelséget, és látszólag nem okoznak annyi gondot, mint a kutyák, kevesebbet is visznek be az állatotthonokba (fontos azonban azt is megjegyezni, hogy macskáknál nehéz elkülöníteni a valóban gazdátlan egyedeket a gazdás, de kijáró társától, ezért lenne fontos a macskák esetében is az egyedi azonosítás).

Milyen módon kerülnek be az állatok az állatotthonba (3. ábra)?

Az állatok leggyakrabban (69%) dolgozók és önkéntesek által mentve kerülnek be a telepekre. 11%-ban viszik be az állatokat hivatalos úton, és 9%-ban az állatokat saját gazdáik adják le. A maradék 11%-ban nem jelöltek meg különbséget a bekerülési módok között, a megkérdezettek szerint mindegyik típus közel azonos számban fordult elő. Ez az eredmény megmutatja, hogy csak kevés esetben vállalják az emberek a felelősséget, és viszik be az tovább tartani nem kívánt állatot állatotthonba. A dolgozók és önkéntesek által mentett állatok többféle módon kerülhetnek az utcára. Lehetnek valóban kóbor állatok, amelyek „vadon” születtek és nőttek is fel, lehetnek kóborlók, azaz időszakosan az utcán lévők, amelyeknek valójában van gazdájuk, de nincsenek bezárva tartva, esetleg elszöktek otthonról, és lehetnek a gazdáik által otthonról tudatosan elűzött, kitett, kidobott egyedek. A gazda által bevitt 9% sajnós az állattartási kultúra hiányosságait is megmutatja (egyszerűbb az állatot utcára tenni, mint a felelősséget, illetve az új gazdához kerülés idejéig az anyagi terheket felvállalva menhelyre vinni). Mindez alátámasztja a kutyák egyedi azonosításának (mikrochipes megjelölés) kötelező tételének a létjogosultságát.



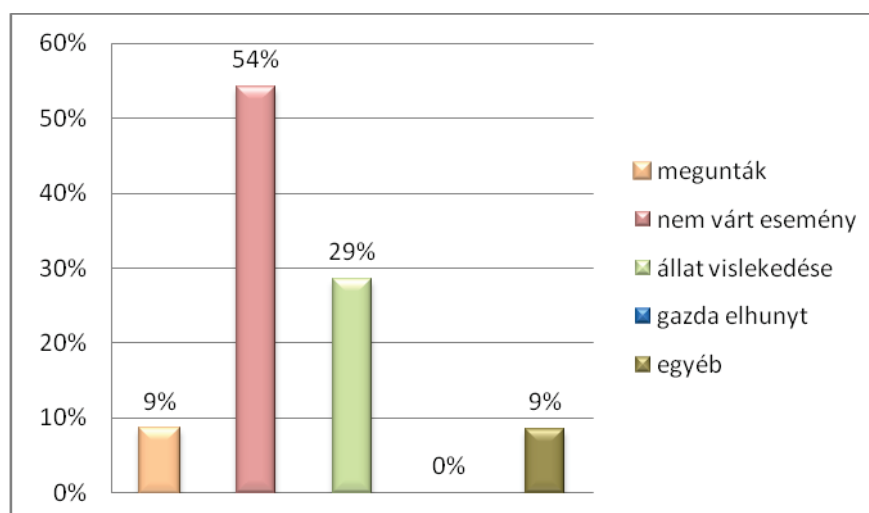
3. ábra: Különböző módok az állatok telepekre való bekerülésére

Mi a leggyakoribb oka annak, ha egy állatot az örökbefogadás után visszavisznek (4. ábra)?

54%-ban előre nem várt esemény miatt viszik vissza az állatot a menhelyre vagy gyepmesteri telepre. Ezután 29%-kal következik indokként az állat viselkedése, 9%-ban megunták, és ugyancsak 9%-ban egyéb okokat (pl. beteg állat, vagy sokba kerül a tartása). Más eredményre jutottak egy már említett magyar felmérésben, ahol a leggyakoribb oknak az

állat viselkedését találták (18). Az „előre nem várt esemény” túl nagy arányban történő megjelenése véleményünk szerint azt jelzi, hogy az emberek többsége nem gondolkodik olyan hosszú távban, mint amennyi az általa örökbefogadott állat élettartama, hiszen „előre nem várt esemény” nem fordulhat elő ilyen gyakran. Nem várt esemény lehet pl. egy költözés, váratlan anyagi kiadás, megbetegedés, hirtelen haláleset, azonban például fiataloknál a tanulmányok miatti távollét, a gyermekvállalás, idős embereknél a halál bekövetkezése, valamint egy eleve meglévő labilis anyagi helyzet nem tartozik ide, tehát ezekben az esetekben felmerül a felelőtlen, nem kellően átgondolt állatbeszerzés kérdésköre. Sok esetben az emberek nem mérik fel az állat tartásával járó költségeket (17). Egy angliai felmérésben, melyben kifejezetten macskákra szakosodott állatmenhelyek vettek részt, azt találták, hogy a leggyakoribb indokok az állat visszavitelére a gazda halála, allergia, költözés, az anyagi helyzet és a lakás elvesztése (7).

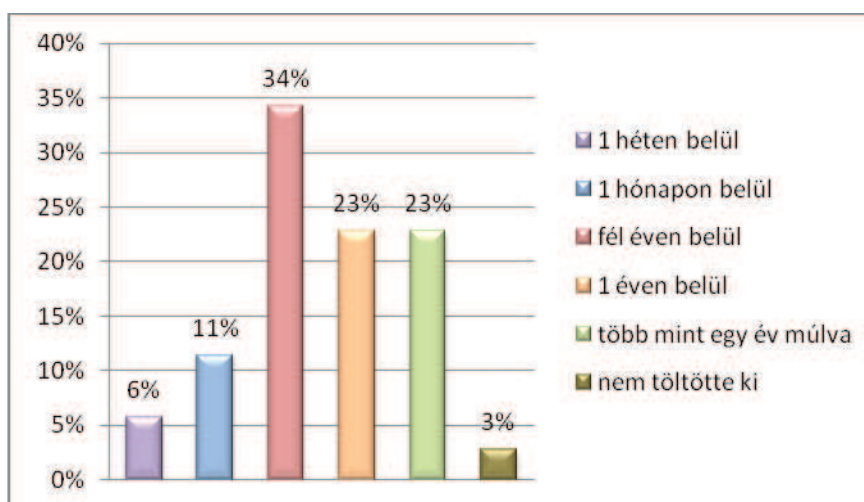
Ugyancsak soknak ítéljük meg az állat viselkedése miatti visszavitelt. Tény, hogy egy nem ismert múltú, nem kellően szocializált állat tartása nem könnyű, ezzel azonban mindenkinek, aki ilyen állatot kíván befogadni, tisztában kellene lennie. A kapott eredmények alapján jelentős lemaradásunk van az oktatás és a felvilágosítás terén, tehát a jövőben erre nagyobb hangsúlyt kell helyezni, de nemcsak az oktatási intézményeknek, hanem az állatotthonoknak is. Ezen túl az örökbeadóknak érdemes lenne kicsit körültekintőbben megválasztaniuk a leendő gazdákat.



4.ábra: Az állatok visszakerülésének okai

Milyen hamar hozzák vissza az állatot (5.ábra)?

Az esetek harmadában (34%) fél éven belül kerülnek vissza az állatok, ezt követi az 1 éven belüli visszavitel (23%), majd ugyancsak 23% fordul elő, amikor több mint egy év elteltével kerülnek vissza jószágok. 11%-ban viszik vissza 1 hónapon belül és 6%-ban 1 héten belül. Összesítve az állatok fele (51%) nem váltja be a hozzá fűzött reményeket; ez az előző válasz eredményeivel összevetve egyértelműsíti, hogy az örökbefogadók többsége nem tartozik a felelős állattartó közé, hiszen fél éven belül nem fordulhat elő ilyen nagy számban nem várt esemény). Jóllehet az állat szempontjából kedvezőbb, ha rövidebb idő után kerül vissza a menhelyre, az állatotthon számára azonban semmiképp, ezért véleményünk szerint nagyobb figyelemmel kellene eljárniuk az állatok örökbefogadása során, és lehetőséget kellene teremteniük a felvilágosításra, valamint szelektálniuk kellene a jelentkezők között. Egy külföldi kutatás során azt találták, hogy az örökbefogadott kutyák közel 64%-ától egy éven belül megváltak a gazdáik (3).

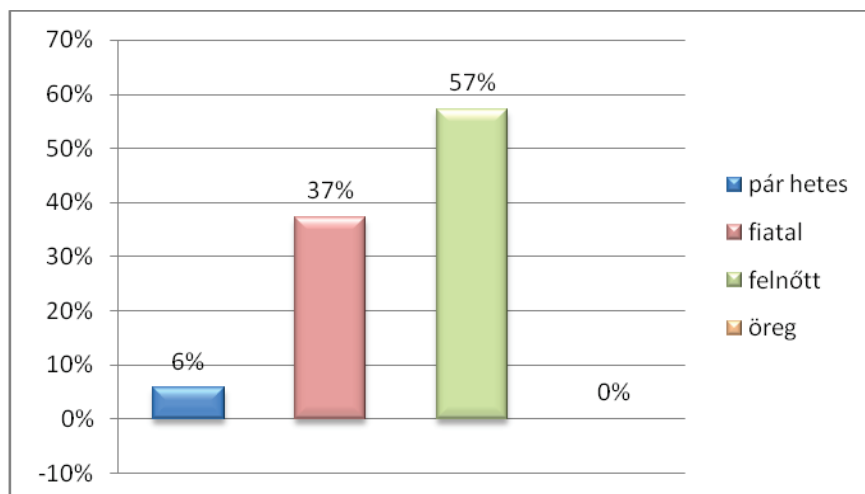


5.ábra: Az örökbefogadás és a visszavitel közötti időintervallum megoszlása

Milyen korú állatok kerülnek be a leggyakrabban (6. ábra)?

Legtöbb esetben a felnőtt állatok (57%) kerülnek a telepekre, és kisebb, de még meghatározó az aránya (37%) azoknak a telepeknek, ahol a fiatalok vannak túlsúlyban. Ha összeadjuk a kettőt, akkor összesen 94%-ot kapunk, ami nagyon magas százalék. Tulajdonképpen mondhatnánk, hogy majdnem minden alkalommal fiatal vagy felnőtt állatok kerülnek be. Ez azt mutatja, hogy az emberek pár hetesen vagy fiatalon megveszik vagy örökbe fogadják az állatot, majd fél vagy egy év múlva, amikor a pár hetesből fiatal, fiatalból pedig felnőtt állat lesz, be- vagy visszaviszik az állatotthonba. Ebben is megmutatkozik a

felelőtlen állatvásárlás és örökbefogadás, sokszor az emberek egyszerűen nincsenek tisztában, mivel is jár egy állat tartása. Mivel az emberek leggyakrabban fiatal állatokat fogadnak örökbe, de a menhelyeken illetve a gyepmesteri telepeken a felnőtt kutyák vannak túlsúlyban, nagyon sok felnőtt állat egyáltalán nem kerül gazdához, mert egyszerűen nincs annyi ember az örökbefogadásra, amennyire szükség lenne. Jó lenne, ha valamilyen módon előtérbe tudnánk helyezni a felnőtt kutyák örökbeadását, hiszen sok előnnyel jár, ha valaki felnőtt állatot választ. Általában a felnőtt állatok már szoba tiszták, viselkedésük nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb, mint egy kölyöké. Persze hátrányuk is van, hiszen nehezebben nevelhetők, sőt, ha valamilyen viselkedési problémája van, sokkal nehezebb átnevelni, mint egy fiatal állatot.



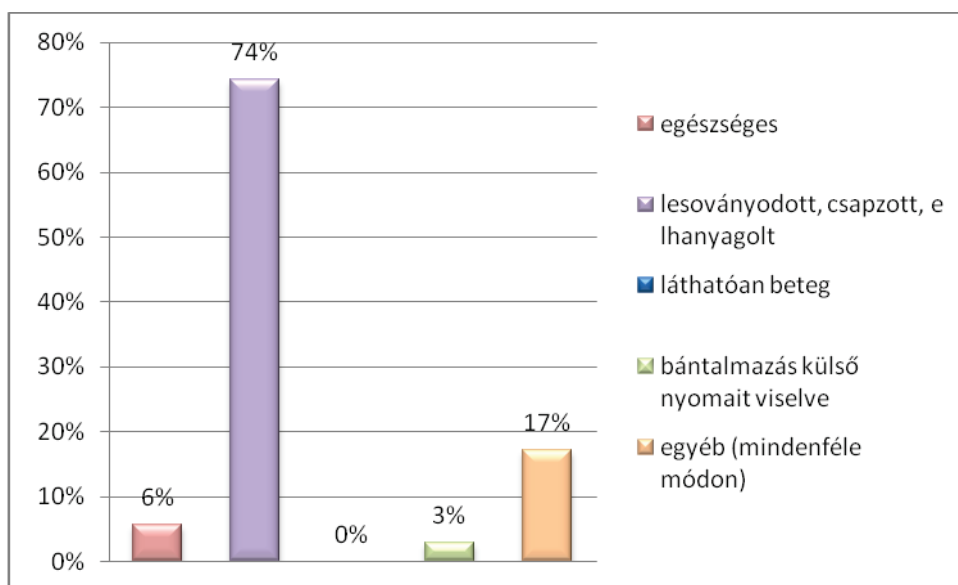
6.ábra: A koreloszlás a telepeken

Milyen korú állatokat részesítenek előnyben az örökbefogadók?

Az örökbefogadók 86%-a elsősorban fiatal kutyát szeretne, 14%-uknál pedig nem szempont az állat életkora. Egy kutatás szerint az örökbefogadott kutyák 64%-át kölyökként vitték haza (3). Ahogy az előző kérdésben láttuk, a menhelyeken illetve a gyepmesteri telepeken a felnőtt kutyák vannak túlsúlyban, ami azt jelenti, hogy nagyon sokuk nem tud gazdához kerülni. Sajnos a tapasztalat azt mutatja, hogy a felnőtt, de főleg az idősebb állatokat csak nagyritkán fogadják örökbe. Hasznos lenne, ha valamilyen módon előtérbe tudnánk helyezni a felnőtt kutyák örökbeadását, hiszen legalább annyi előnnyel jár, ha valaki felnőtt állatot választ (pl. már szobatiszta, viselkedése nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb, mint egy kölyöké), mint hátránnyal (ha rosszul szocializált, nehezebben szokik hozzá az új környezetéhez).

Milyen fizikai állapotban kerülnek be az állatok (7.ábra)?

A telepekre legnagyobb hányadban (74%) az állatok lesoványodva, csapzottan, elhanyagoltan érkeznek, ami valószínűleg a több napos, akár hetekig, hónapokig tartó kóborlás következménye. A bántalmazás külső nyomait viselve válasz esetén felmerülhet kérdés bennünk, hogy vajon egy laikus ember meg tudja-e ítélni, hogy egy adott sérülés valóban bántalmazás miatt történt-e. Hiszen a kóbor állat a külvilágban ki van téve számos káros hatásnak, mint például a közlekedő járművek, vadállatok, időjárási viszontagságok.



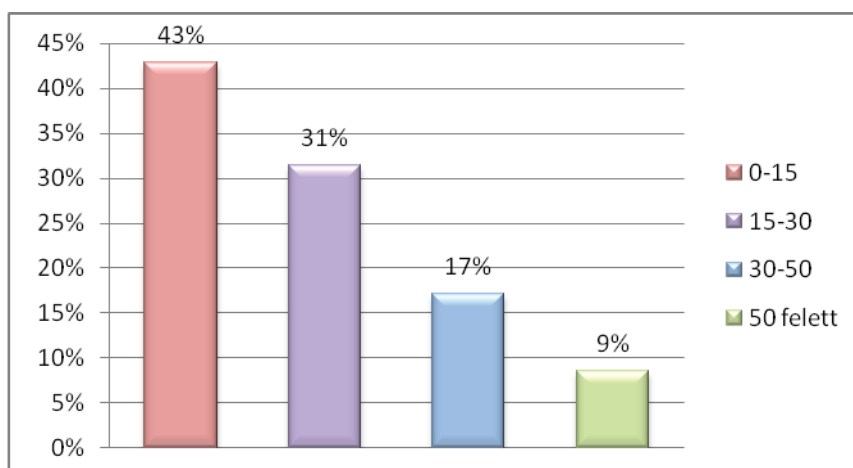
7.ábra: Az állatok fizikai állapota

Milyen mentális állapotban kerülnek be az állatok?

A legtöbb esetben (63%) az állatok félnek, riadtak. Az állatok mentálisan is sérülnek a kóborlás során, de előfordulhat az is, hogy már egy adott állapotban kerülnek ki régi otthonaikból, sőt maga a viselkedés is lehet oka annak, hogy az utcára kerülnek. Abban az esetben azonban, ha maga a gazda viszi be (feltételezve, hogy nem bántalmazta), vagy az állatot nem érték traumák, akkor viselkedése megfelelhet a fajnak, illetve fajtának (20%). 17%-ban nem mutatkozott nagy különbség a különböző állapotok között, mindegyik egyforma gyakorisággal fordult elő az adott telepen. Érdekes azonban az, hogy egyik telep sem jelölte be az agresszív kategóriát, ami ellent mond a gyakorlatban tapasztaltaknak.

Havonta körülbelül hány állat kerül be Önökhöz (8. ábra)?

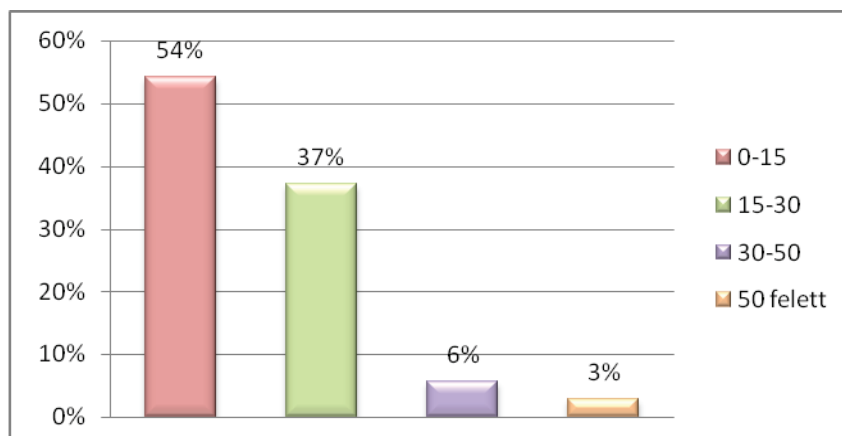
A legtöbb esetben (43%) a bekerülő állatok száma 15 alatt van, ezután leggyakrabban (31%) 15 és 30 között változik a bekerülési ráta. Kevés esetben (17%) kerül be egy hónap alatt 30 fölötti állat, 50 felett pedig szinte alig (9%). Ha átlagosan 20 állattal számolunk, akkor ez azt jelenti, hogy ez a 35 válaszadóval számolva havonta 700, éves szinten 8400 egyedet jelent. Ez figyelembe véve a telepek befogadóképességét túl nagy szám, ugyanakkor hazánkban csak a kóbor kutyák számát 100 ezerre becsülik, amihez képest viszont kevés. Magyarországon 2012-ben 52 hivatalosan regisztrált állatmenhely működött, ahol összesen körülbelül 10 ezer állatot tartottak (10), ez tehát – figyelembe véve a nem bejegyzett, engedély nélkül működő telepeket is – azt jelenti, hogy minden évente a bekerülő állatok nagyjából kétharmadának kellene új gazdát találni.



8.ábra: Havonta bekerülő állatok száma

Havonta körülbelül hány állat kerül új gazdához (9. ábra)?

A tendencia az előző kérdéshez hasonlóan alakul. Leggyakrabban (54%) 15 alatt van a havonta örökbefogadott állatok száma, aztán ezt követi gyakoriságban (37%) a 15 és 30 közötti örökbefogadottak száma. Nagyon kevés (6%) telepen fordul elő, hogy egy hónapban 30 feletti állatot fogadnak örökbe, az pedig, hogy 50 felett van a számuk csupán egy állatotthon (3%) esetében fordult elő. A válaszokat összevetve az előző kérdésben kapott eredményekkel látható, hogy a bekerülő állatok száma mindig több mint az örökbefogadottaké.



9. ábra: Havonta gazdához kerülő állatok száma

Melyik hónapban kerülnek be az állatok a legnagyobb számban?

Az április, május és október hónapokat említették legtöbbször (37%) a válaszadók. A november (34%), a március, a szeptember és a december (26%) hónapok is gyakoriak, viszont kevesebb állat kerül be januárban (23%), júniusban (14%), júliusban, augusztusban (11,5%) és februárban (8,6%). Nem konkrét hónapokat, hanem a tavaszi és őszi évszakokat is említette minimum két állatotthon. Az eredmények azt mutatják, hogy nem lehet kijelenteni egyértelműen, hogy melyik hónapban kerül be több állat, esetleg annyit lehet megállapítani, hogy a júniust, a júliust és augusztust kevesebben említették, tehát a nyári időszakban kevesebb állat kerül menhelyre. Ez abból adódhat, hogy nyáron a szép és meleg idő miatt az embereknek nagyobb kedvvel tartanak állatot, főleg mivel ilyenkor nem jelent gondot az állat kertben, udvarban való elhelyezése. Az össze válasz 20%-a volt az, hogy a bekerülések zöme nem köthető egy hónaphoz sem, azaz folyamatosan változik.

Havonta körülbelül hány állatot altatnak el?

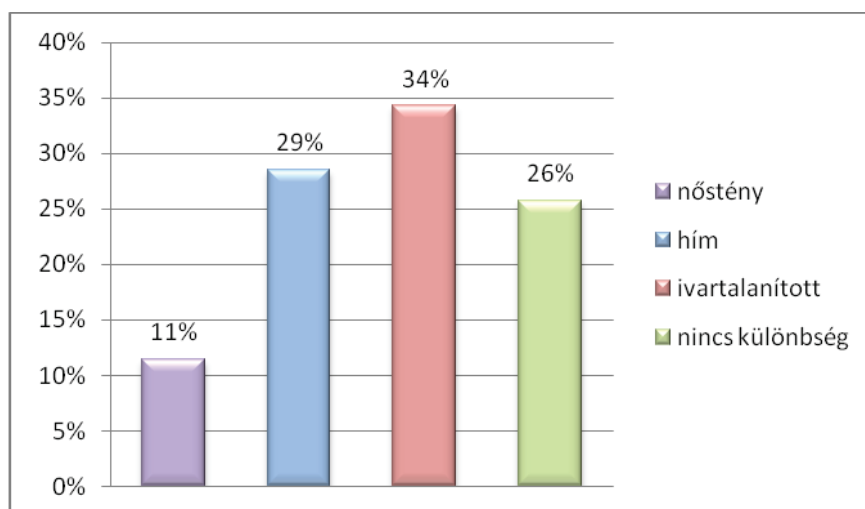
A telepek nagyobb hányada (77%) bevallása szerint egyáltalán nem vagy csak minimális mennyiségben (5 alatti számban) altat el állatot, ami ellentmond az előzőekben kapott eredményekkel, amelyekben egyértelmű volt, hogy minden hónapban több állat kerül be a telepekre, mint ahányat örökbe tudnak adni, így feltételezhető, hogy ebben a kérdésben nem minden válasz volt őszinte. Azok, akik nem töltötték ki ezt a kérdést (23%) valószínűleg vagy teljes mértékben elzárkóznak az eutanáziától, vagy nem merik azt bevallani. Az eutanáziától való teljes elzárkózás véleményem szerint nem célravezető, mert sokszor olyan állatokat is megpróbálnak megmenteni, amiknek minimális esélyük van az örökbefogadásra.

Milyen korú állatokat részesítenek előnyben?

Az örökbefogadók 86%-a fiatal kutyát választ elsősorban. 14%-ban nincs gyakran előnyben részesített életkor az örökbefogadásokkor. Sajnos a tapasztalat azt mutatja, hogy a felnőtt, de főleg az idős állatokat csak nagyritkán fogadják örökbe. Ez az eredmény összevethető azzal, hogy az örökbefogadással ellentétben az állatok állatotthonba kerülésekor inkább a felnőtt állatok vannak többségben. Így mindig több lesz a felnőtt állat, mert először a fiatalokat viszik el az emberek, és ha fél vagy egy év után visszaviszik, ami a leggyakoribb időintervallum az állat leadásakor, az állatok már felnőttek, így növelik a már bent lévő felnőtt állatok számát.

Milyen ivarú állatokat részesítenek előnyben (10. ábra)?

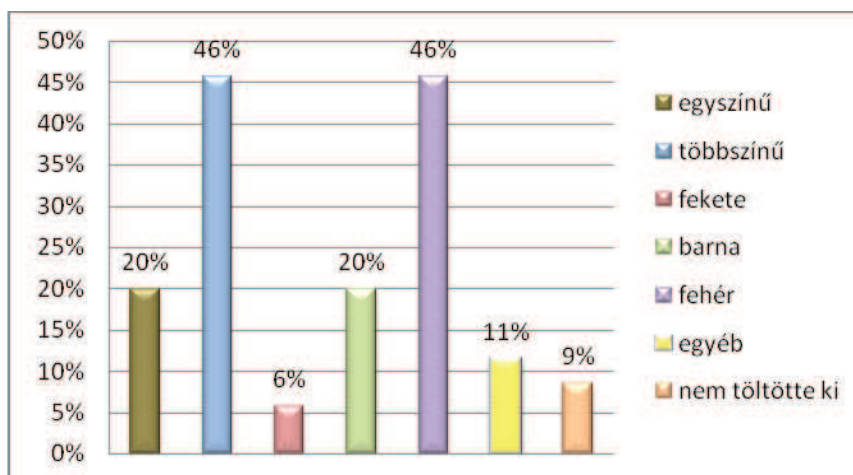
Elmondható, hogy összességében nem visznek haza több ivartalanított állatot, mint nem ivartalanítottat, hiszen, ha összeadjuk a hím és nőstények százalékait, akkor az összesen 55%. Más eredményt kaptak egy 2011-ben elvégzett felmérésben, ahol az ivartalanított állatok az örökbefogadásnál csak 17,4%-ot képviseltek (18). A hímeket (29%) 3%-kal gyakrabban választják, mint a nőstényeket (26%), ami nem mondható nagy különbségnek, tehát ez igazából nem tűnik fontos szempontnak, itt hasonló eredményt kaptak az előbb említett kutatásban is. 26%-ban nem tudtak a menhelyek vagy gyepmesteri telepek különbséget tenni a nemek iránti érdeklődés gyakoriságában. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy az ivar nélkülség közel sem olyan jelentős kérdés egy állat örökbefogadásánál. Manapság az ivartalanítás még mindig kényes kérdés, sokan nem tudják elfogadni, hogy a jelenlegi állapotokban ez az egyetlen ésszerű megoldás, amivel kordában lehet tartani egy bizonyos szinten az állatok túlszaporodását (16).



10. ábra: Az ivar fontossága az örökbefogadásnál

Milyen színű állatot részesítnek előnyben (11. ábra)?

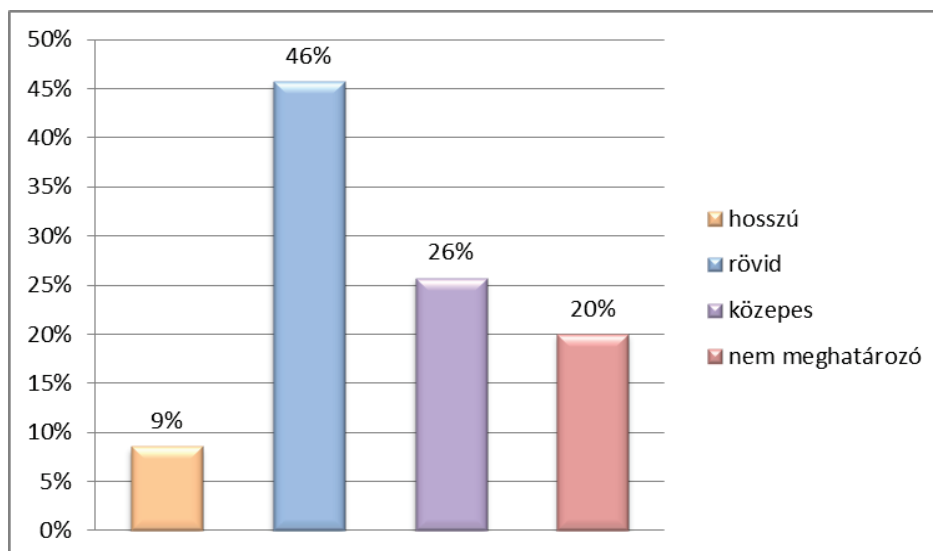
Ennél a kérdésnél egy megkérdézett több választ is bejelölhetett. A legtöbben (46-46%) a többszínű és fehér színt választották, ezt követi az egyszínű (20%) és barna (20%). Leegyszerűsítve többen szeretik a tarka és világos színű állatokat, mint az egyszínű és a sötéteket. Nagyon érdekes, hogy az örökbefogadók, ha megtehetik, vizsgálatunkban fekete állatot szinte alig (6%) választanak. Ezt az eredményt ugyanakkor egy 2011-ben elvégzett kutatás cáfolja, mert abban a szín alapján nem tettek különbséget az örökbefogadók, sőt az ebben szereplő adatokkal ellentétben, ott a legtöbb örökbeadott állat egyszínű (PURGEL,2011). Egy másik szakirodalmi adat viszont az én eredményeimet alátámasztja, miszerint a sötét vagy fekete szín hátrányt jelent az örökbefogadás során (17).



11. ábra: Az örökbefogadásnál előnyben részesített szőrzet szín

Milyen szőrzetű állatokat választanak az örökbefogadók (12. ábra)?

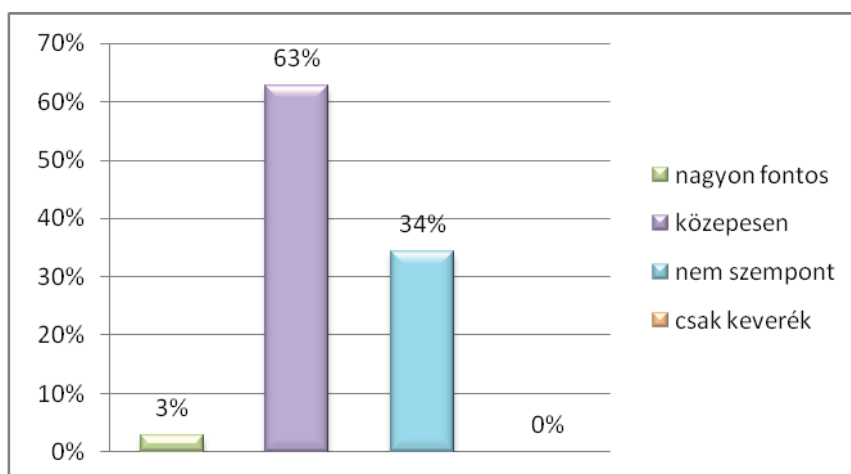
Az örökbefogadók szívesebben (46%) visznek haza rövid szőrű állatokat, mint hosszú (9%), vagy közepesen hosszú (26%) szőrűeket. 20%-ban ez a kérdés nem meghatározó. Az eredmény véleményem szerint abból adódik, hogy az állattartók olyan állatot választanak, aminek a szőrzete kevesebb ápolást igényel és kevésbé zavaró, ha az állat vedlik. Az eredményeimet alátámasztja egy 2011-es felmérés, amiben hasonló arány (82 hosszú, 290 félhosszú, 304 hosszú szőrű) mutatkozott a szőrzet hosszának vizsgálatakor (18).



12. ábra: Az örökbefogadásnál előnyben részesített szörzet típus

Az állatok örökbefogadásánál mennyire fontos szempont a fajtatisztaság (13. ábra)?

A fajtatisztaság az örökbefogadásnál nagy többségben (63%) közepesen fontos szempont, és kisebb (34%), de még meghatározó arányban nem szempont. Ezek alapján elmondható, hogy manapság csak kevés ember választ menhelyről fajtatiszta állatot, ami jó, hiszen ott eleve nagyobb létszámban vannak jelen a keverékek, mint a fajtatiszták. Hasonló eredményeket mutat a 2011-ben elvégzett kutatás, ahol ugyancsak arra a következtetésre jutottak, hogy az örökbefogadások alkalmával nem szempont a fajtatisztaság (18). Ezzel ellentétes adat szerepel egy 2009-es cikkben, ahol a fajtatiszta állatok kedveltebbek voltak az örökbefogadóknál, mint keverék társaik (17).



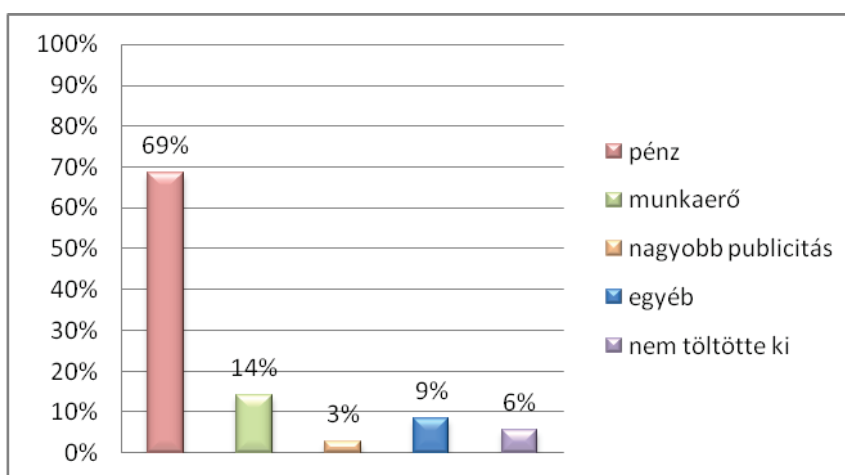
13. ábra: A fajtatisztaság szerepe az örökbefogadáskor

Milyen egészségi állapotú állatokat részesítenek előnyben?

A kérdőíve kitöltő állatotthonok tapasztalat alapján az örökbefogadók majdnem mindegyike (94%) egészséges állatot választ, ami azt jelenti, hogy egy beteg állatnak nagyon kevés (3%) esélye van arra, hogy új gazdához kerüljön. Ez az eredmény felveti azt a kérdést, hogy érdemes-e a beteg állatokat menhelyen vagy gyepmesteri telepen tartani, nem ésszerűbb megoldás-e náluk az eutanázia alkalmazása. A beteg állat, főleg ha gyógyíthatatlan, vagy gyógyítása sok időt és jelentős anyagi áldozatot követel, csak helyet, időt és pénzt foglal az egészséges állatok elől. Ráadásul állatvédelmi kérdésként felmerül, hogy egy beteg, és kezelésre szoruló állat tartására megfelelő hely-e egy állatotthon, tudják-e ott számára a gyógyulást elősegítő körülményeket biztosítani.

Mire lenne leginkább szükségük (14. ábra)?

Az eredmény jól mutatja, hogy a telepeknek a legnagyobb (69%) szükségük pénzre van. Ez abból adódhat, hogy a telepek nagy része menhely, ami csak kevés állami támogatást kap (pl.: pályázatokból), ezért szinte csak adományokból tartja fenn magát. A munkaerő (14%) és nagyobb publicitás (3%) is szükséges a telepek működtetéséhez, de nem olyan mértékben, mint az anyagiak. Az egyéb (9%) kategóriába a kitöltők a következőket írták: a törvények és előírások betartatása, szemléletfejlesztés, kennel anyagok, élelem.



14. ábra: Szükségletek iránti igény

Van-e valamilyen specializációjuk?

Erre a kérdésre csak 10-en (29%) válaszoltak, ez jelzi, hogy kb. kétharmadukra nem jellemző a specializálódás. A visszajelzett specializációk között szerepelt, hogy a menhely

vagy gyepmesteri telep elsősorban a balesetet szenvedett, utcákon talált sérült, magatehetetlen állatokat menti, hogy ebrendészeti feladatokat is ellátnak, jóllehet menhelyként működnek, hogy állatkínzás gyanúja esetén magukra vállalják a feljelentés megtételét, illetve, hogy rászoruló gazdáknak rendszeresen szerveznek ivartalanítási akciókat. Egy állatotthon részletesen kifejtette, hogy külföldre (főleg Németországba és Svájcba) ad örökbe állatokat, természetesen főleg kutyákat, mivel a hazai állattartást nem tartják megfelelőnek. Volt olyan „menhely”, amelyik specializációjaként azt jelölte meg, hogy nincs állandó telepük, hanem ideiglenes befogadó hálózatot tartanak fenn, amin keresztül gyepmesteri telepekről kihozott kutyák és macskák örökbeadását közvetítik. Az egyik menhely pedig kifejezetten az argentin dog kutyafajta, illetve keverékei mentésére „szakosodott”.

Milyen módon népszerűsítik az örökbefogadást?

Leginkább interneten keresztül próbálják az állatmenhelyek és gyepmesteri telepek az örökbefogadást népszerűsíteni, ezen belül is vagy saját honlapjukon vagy Facebook segítségével. Ezzel véleményem szerint ellentmond az a tapasztalat, hogy 140 állatotthonból csak 109-et találtam meg interneten, és abból is csak 68-nak (48% ill. 62%) volt élő e-mail címe feltüntetve, ami jelzi, hogy nem frissítik a honlapjukat. Ez a hozzáállás nem azt tükrözi, hogy az on-line népszerűsítésre nagy gondot fordítanak, ami természetesen egyik oldalról érthető, hiszen egy honlap fenntartása is pénzbe kerül, amiben sok menhely nem bővelkedik. Sokan írták még a televíziót, szórólapokat, örökbefogadó napokat és egyéb rendezvényeket, mint örökbefogadást népszerűsítő eszközöket, de csak kevesen a sajtót, rádiót és iskolai előadásokat. Munkám és szakirodalmi kutatásom tapasztalatai alapján én úgy gondolom, hogy sokan követik el azt a hibát, hogy nem magát az örökbefogadást és a felelős állattartást, hanem a konkrét menhelyet vagy gyepmesteri telepet próbálják ismertté vagy népszerűvé tenni.

Van-e valamilyen javaslata, megjegyzése, üzenete a döntéshozó pozícióban lévő emberek felé?

Erre a kérdésre nagyon sok szöveges választ kaptunk. A legtöbben a microchipet tennék kötelezővé (a kérdőív kitöltésének idején ez még csak a tulajdonosváltáskor volt kötelező), és ezen felül kiemelten fontosnak tartanak azok tényleges használatát, és meglétének ellenőrzését. Sok helyen még mindig probléma van az állatok országos rendszerbe történő regisztrálásával, valamint egy mikrochippel rendelkező talált eb adatainak a rendszerből

történő előhívásával egyaránt. Ezekhez – a megkérdezettek szerint – nagy szükség lenne az állatorvosok hozzáállásának javulására, mert az állatvédők tapasztalat szerint az állatorvosok nem elsősorban az állat érdekeit tartják kiemelt helyen, amikor a mikrochip beültetéséről, illetve adatainak a rendszerbe történő regisztrálásáról van szó. Sokan kifogásolják még az állatvédelmi törvények nem megfelelő betartását, illetve a szigorúbb betartatásának hiányát is. Úgy érzik, hogy ma tulajdonképpen következmények nélkül bárki bármit megtehet egy állattal. Szeretnék elérni, hogy ha valakit állatkínzás miatt hatósági eljárás alá vesznek, akkor a büntetése mellett jó időre (akár örökre) ténylegesen tiltsák is el az állattartástól. Erről a kérdéstről a szakirodalom is említést tesz, részletesen taglalja a törvények betartatásának szükségességét és módszereit (21).

A válaszadók továbbá kérik, hogy a gyepmesteri telepek legyenek inkább „tényleges” állatmenhelyek, és az állami támogatásokat, illetve önkormányzati hozzájárulásokat is ezek kapják meg, amely ez által biztos és folyamatos fedezetet biztosítana pl. az ivartalanításokra.

Szeretnék elérni, hogy a magyar lakosság legyen jobban felvilágosítva az állattartásról és ezzel talán sikerül egy szemléletváltozást elérni, amiből következhet a felelős állattartás – azonban ennek kivitelezéséhez is anyagi fedezetre lenne szükségük.

Ezeket a kéréseket ma már igyekeznek teljesíteni, például a „Te egyszer és mindenkorra...” Kisherceg Program segítségével, amely A felelős állattartás nemzeti civil programja nevet is viseli. Ebben az átfogó állatvédelmi programban pontosan azokat a tevékenységeket sorakoztatták fel, amelyeket az állatvédők hiányolnak. Egy része a kóbor állatok létszámának csökkentésével foglalkozik, mégpedig a bajba jutott állatok mentésével, a menhelyekre került állatok kezelésével, a befogadóképességük növelésével, az ivartalanítással, az egyedi azonosítók (microchip) bevezetésével, valamint igyekeznek az állatotthonok működését hatékonyabbá tenni. A szemlélet formálást és a szakképzést is nagyon fontosnak tartja a program. Ide tartozik a fiatalok oktatásának kérdése, hiszen a felnövekvő generáció felelős állattartásra nevelésével lehet a társadalom szemléletének változását a leghatékonyabban elérni. További lehetőségek vannak a médiában, amely nagy befolyással van mai társadalmunk gondolkodásmódjára. Képzések indításával is lehet fejleszteni az állatvédelmet, hiszen így szakértőkből álló Állatvédő Szolgálatot lehet felállítani. A jogszabály alkotások során a program célul tűzte ki az Állatvédelmi jogsegély szolgálat és Állatrendőrség felállítását vagy a már meglévő munkájának hatékonyabbá tételét (15).

5. MEGBESZÉLÉS ÉS KÖVETKEZTETÉS:

Bár a kérdőívünk minden állatotthonban előforduló állatra vonatkozik, feltehetően a válaszadók többsége elsősorban a kutyákra vonatkozóan válaszolt a kérdésekre, így az „állatok” alatt elsősorban az ebek értendők. Összességében elmondható, hogy Magyarországon a kóbor és gazdátlan állatok – elsősorban a kutyák – mentésének oroszlán részét továbbra is az állatmenhelyek végzik. A legtöbb menhelyen és gyepmesteri telepen 50 és 200 között van a befogadott állatok száma, de előfordul ennél kisebb és nagyobb létszámú létesítmény is. Havonta átlagosan 15-ös egyedszám alatt kerülnek be állatok a menhelyre és válaszuk alapján körülbelül ennyien is kerülnek új gazdához. A kényszerből alkalmazott eutanázia, ahol végzik, bevallásuk szerint nem haladja meg az 5 egyed egy hónapban. Ugyanakkor egy válaszoló több feleletét is összehasonlítva 10-15 esetben ellentmondásokat találtunk: pl., hogy a be- és kikerülő állatok számának különbsége bőven meghaladta az állítólag túllatott állatok számát. Ebből arra következtettünk, hogy egyrészt a létszám gyakran meghaladja a befogadóképességet, másrészt az eutanázia kérdésében nem minden esetben kaptunk őszinte választ. A legtöbb állatot az állatotthonban dolgozók vagy önkéntesek fogják meg és viszik be, sokszor állampolgári bejelentést követően. Jóllehet egyes kutatások szerint a bekerülő ebek felét saját gazdája viszi be (13), a mi felméréseink szerint ez nem így van, az általunk megkérdezett állatotthonok csupán 9%-a jelölte be ezt a kategóriát a leggyakoribbnak. Bekerülési okként a gazdák a leggyakrabban „nem várt eseményre hivatkoznak”, ami azt mutatja, hogy az állattartási kultúrán belül ezen a téren is probléma van – az emberek nem igazán mérik fel, hogy mivel jár egy állat tartása hosszú távon, és ez mennyire illeszthető bele az életükbe. A leggyakoribb indokok a visszaadásra az egyik felmérés szerint az állat iránti érdeklődés megszűnése, ugatás, öregség, az állat nagy mérete, magas táplálék igénye és az, hogy gyakran szorul állatorvosi kezelésre, ami sok pénzbe kerülhet (13), míg egy másik kutatás szerint elsősorban a gazda halála, anyagi okok és állatször allergia miatt viszik vissza az állatokat (17). A mi felmérésünkben a visszaadás második leggyakoribb oka az állat viselkedése, amely véleményem szerint viszont legtöbbször nem a kutya, hanem a befogadó felkészületlensége, és hozzá nem értése miatt alakul ki vagy marad meg az állatnál.

Az állatok hazavitele és a vissza hozatala közti időintervallum alakulása egyrészt azt mutatja, hogy az emberek nagy része körülbelül 6 hónapig (fél évig) képes elviselni az állat esetleges viselkedési problémáit. A leggyakrabban fiatal és felnőtt állatok kerülnek be az

állatotthonokba, amit alátámaszt a szakirodalom is, mely szerint az 1-2-3 éves korcsoportokba tartozó kutyák száma magas és ezek a kutyák több időt töltenek a telepeken, mint fiatalabb társaik. Örökbefogadásnál előnyben részesülnek a kölyök és fiatal kutyák, ezek viszonylag hamar, 1-2 hónapon belül kikerülnek a menhelyekről vagy gyepmesteri telepekről (18). Hasonló eredményt kaptak egy másik felmérésben is, ahol a legszívesebben a néhány hetes, hónapostól az 1-1,5 éves életkorúig fogadtak örökbe (17).

Az örökbefogadások száma az év során hullámszerűen változik. Az eredmények alapján a tavaszi és őszi hónapokban több állat kerül be, mint például a nyári időszakban. A tüzelési időszakok ugyanakkor manapság egyedenként eltérnek, tehát ez alapján már nem lehet megmondani, hogy mikorra várható tömeges kölyök születése és ezzel együtt az állatotthonokba való bekerülésük. Ugyanakkor minden harmadik örökbefogadó szeretne csak kimondottan ivartalanított állatot hazavinni, ami véleményem nem jó, mert ivaros állatnál fennáll a kontrollálatlan szaporodás lehetősége, így szükségesnek tartanánk még a menhelyeken ivartalanítani az állatokat, vagy az állat örökbefogadásakor kérni az örökbefogadótól az ivartalanítási kötelezettségvállalást. Egy korábbi kutatás eredményei szerint az ivartalanított ebek 96%-a gazdához kerül (18). A fajtatisztaság a felmérésem eredményei szerint közepes fontossággal bír, ami véleményem szerint kedvező, azonban más vizsgálatokban a fajtatiszta állatok nagyobb eséllyel kerülnek új gazdához. (17). A szőrzet színét és hosszát tekintve azt az eredményt kaptuk, hogy a fekete és hosszú szőrű állatokat kevésbé szívesen fogadják örökbe a válaszadó állatotthonokban, ha tehetik, inkább a fehér és a tarka kutyákat viszik haza az emberek.

Az egészségi állapot örökbefogadásnál betöltött szerepe nagyon fontos, az örökbefogadók majdnem mindegyike egészséges, állatorvosi kezelés alatt nem álló állatot szeretne hazavinni. Ez felveti az eutanázia kérdéskörét, konkrétan, hogy érdemes-e időt és pénzt áldozni egy menhelyre került, sérült, beteg állat kezelésére, főleg ha azt esetleg egész hátralévő élete során igényli, tekintetve, hogy örökbeadására kevés remény van. Egy amerikai felmérés megmutatja számunkra, hogy bár nagyságrendekkel több állatról van szó az ő esetükben, arányában mégis sokkal több állatot altatnak el (4).

Felmérésemben rákérdeztünk az állatotthonok szükségleteire is, amire természetesen magas százalékban kaptuk a pénzt, mint választ. Nyilvánvalóan ez csak közvetett szükséglet, hiszen a pénzből vásárolják meg a telep működéséhez szükség cikkeket, élelmet, vakcinákat és egyéb gyógyszereket. A telepek csak néhány százaléka specializálódik, például macskákra vagy egy adott kutya fajtára és annak keverékeire.

A népszerűsítés az eredmények alapján leginkább az Interneten keresztül történik. Nagy szerepe van még az örökbefogadó napoknak is, de ezeket szintén online formában hirdetik. A népszerűsítés sikerességét nem találtam kielégítőnek azon tapasztalataim alapján, amit az állatmenhelyek és gyepmesteri telepek e-mail címének online keresése közben és a kérdőívek kiküldése közben szereztem. 140 állatotthonból 68-nak sikerült kiküldenem a kérdőívet, ennek egyrészt az volt az oka, hogy nem találtam e-mail címet az adott állatotthonhoz vagy pedig az e-mail címe már nem működött. Ilyen esetekben felmerülhet mindenkiben a kérdés, hogy ha egy menhelynek vagy gyepmesteri telepnek nincs létező és működő e-mail címe, vajon működik-e egyáltalán.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Az Állat-egészségügyi Igazgatástani, és Agrár-gazdaságtani Tanszék kutatásaiba bekapcsolódva szakdolgozati munkám keretében a gazdátlan állatok helyzetét szerettem volna felmérni az állatmenhelyek és gyepmesteri telepek szemszögéből. Az Interneten fellelt 140 állatotthonból 109-nél sikerült csak e-mail elérhetőséget is találni, és ezek közül csak 68 volt működő, élő cím, amelyről összesen 35 kitöltött és értékelhető kérdőívet kaptunk vissza. Kérdéseinket a piackutatás szabályainak megfelelő módon összeállított kérdőívbe szerkesztve juttattuk el a megkérdezettekhez. Kérdéseink elsősorban a telepek működési formájára, típusára (menhely vagy gyepmesteri telep), az állatlétszámra, a havonta be- és kikerülő állatok számára és a havonta előforduló eutanáziák számára irányultak. Érdeklődtünk továbbá az iránt is, hogy az állatotthonok milyen állatfajokat tartanak és melyikből a legtöbbet, az örökbeadást követően mennyi idő eltelte után, és miért visznek vissza egy állatot a telepre, valamint, hogy tapasztalataik alapján a leendő gazdák számára melyek azok a főbb szempontok, amelyek egy állat kiválasztásánál szerepet játszanak.

Az eredmények a következőképpen alakultak. Az állatotthonok 83%-a alapítványi formában működik és 73%-uk menhely. 49%-uknál 50 és 200 között van az átlagos állatlétszám. Minden (100%) telepen van kutya, 63%-uknál van macska is. A válaszadó menhelyek és gyepmesteri telepek mindegyike kutyára szakosodott, de ezen belül, e mellett sok helyen előfordul más fajra való szakosodás is. A menhelyek és gyepmesteri telepek 69%-ánál a dolgozók vagy az önkénteseik mentik, és viszik be az állatokat. Az emberek a kutyáiktól 54%-ban előre nem várt esemény miatt válnak meg, 34%-ban a befogadást (megvételt) követően fél éven belül. A legtöbb (57%) otthonba felnőtt korú kutyák kerülnek, 74%-uknál csapzottan, lesoványodva, 63%-nál riadtan és félénken, és érdekes módon szinte egyiknél sem tapasztalnak agressziót. A bekerült egyedek száma a telepek közel felénél (43%) havonta átlagosan 15 alatt van ugyanúgy, ahogy az örökbeadottak száma is a telepek 54%-ánál. Az állatotthonok 77%-a bevallása szerint havonta maximum öt állatot részesít eutanáziában. A tapasztalatok szerint az örökbefogadók majdnem mindegyike (96%) egészséges, 86%-a fiatal, 46%-a fehér vagy tarka színű, rövid szőrű állatot szeretne, de még a felüket (45%) sem éri el azok aránya, akik szívesebben fogadnának be ivartalanítottat, és az eredmények szerint a fajtatisztaság nem tartozik a lényeges szempontok közé. Arra a kérdésre, hogy mire lenne leginkább szükségük a működésükhöz, 69%-uk a pénzt jelölte meg.

7. SUMMARY

Latching on the researches of the Department of state veterinary medicine and agricultural economics I would like to survey the status of the unowned animals from the point of view of the animal shelters and flaying-houses. From the 140 animal-keeping places, that I found on the Internet, I could find just at 109 email accessibility too, and out of these just 68 were functioning and living. Altogether we got back 35 filled up and evaluated questionnaires. Our questions were framed suitably to the orders of the market researches, and so were landed to the animal places. Our questions tended principally to the form and to the type (animal shelters and flaying-houses) of the animal estates, to the headcount, to the monthly number of the getting in and out, and to the number of the euthanasia. We were also interested in, which animal species are in an animal estate and which of them is the most kept, why and how many time after the adoption is an animal given back to the estate, and by what regards choose somebody an animal.

The results worked out as follows. 83% of the animal homes are working as a scholarship, 73% are animal shelter. At 49% of them is the average headcount between 50 and 200. Dogs live in all of the estates, 63% of them keep cats too. All of the respondent animal shelters and flaying-houses specialized for dogs, but some where they keep other species too. 69% of the shelters and the flaying-houses declared that most of the animals get into the shelter by their workers and volunteers. The people give up their animals in 54% because of contingency, in 34% a half or a year after the adoption (purchasing). In the most (57%) estate get grown up animals, at 74% of them get the animals as matted and underweight, at 63% scared and afraid, and it is interesting, that none of the animals, which have gotten into estates were aggressive. The getting into number is monthly under 15 pieces at the 43% of the estates, and the getting out is the same in the 54% of them. On the 77% of the animal homes posses admission is the euthanasia number under 5 pieces per month. According to the observations almost all adoptive (96%) would like to have a healthy, 86% young, 46% white or varicolored dog with shorthair. Nearly the half of them (45%) said, that the neutered animals are popular, and the results are showing, that being a true-bred is not always an important regard. To the question, what kind of help the animal homes need the most, the answer was in 69% the money.

8. IRODALOMJEGYZÉK

- 1) 3/2001. (II. 23.) KÖM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet 11.§ (1) bekezdés
- 2) 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdés a) pont
- 3) 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet 10. § (1) bekezdés
- 4) ARKOW, P. S., DOW, S. 1984. The thies that do not bind: a study of human-animal bonds that fail. *In the Pet Connection: Its Influence on Our Health and Quality of Life*, ed. R. K. Anderson, B. L. Hart & L. A. Hart, Mineapolis: Center od Study Human-Animal Relationships and Environments, University of Minnesota. pp 348-54.
- 5) BARTLETT P.C. et al. 2005: Rates of euthanasia and adoption for dogs and cats in Michigan animal shelters. *Journal of applied animal welfare science*, 8 (2). p 97-104.
- 6) BUTCHER, R. (szerk.) 1999: *Selektion in the shelter Situation*. The amangement and control of stray and unwanted animals. Budapest: Organised by the World Society for the Protection of Animals, the Federation of European Companion Animal Veterinary Associations and the Hungarian Small Animal Veterinary Association, Budapest, 1999.University of Veterinary Sience. Budapest, Állatorvos-tudományi Egyetem. pp 22-23.
- 7) COOPER J. E. et al., 2007: *Introduction to veterinary and comparative forensic medicine*. Oxford, UK, Ames, Iowa: Balckwell publisching. p 63-84.
- 8) FERNE A. 2009: Az örökbefogadások hatékonyságának növelés. *KisállatPraxis X.* évfolyam 2. szám, p 80.
- 9) <http://hu.wikipedia.org/wiki/Alap%C3%ADtv%C3%A1ny> (Wikipédia, A szabad enciklopédia: Alapítvány) 2013.10.03.
- 10) <http://hu.wikipedia.org/wiki/C%C3%A9g> (Wikipédia, A szabad enciklopédia: Cég) 2013.10.03.
- 11) http://www.fapuma.hu/terezapu/kepes_ifi/web_archiv/2315/allatvedelem_tort.html(Képes ifjúság online: Az állatvédelem történeti áttekintése) 2013.10.03.

- 12) <http://www.kozteruletfelugyelet.hu/Gyepmesteritelep/GyepmesteriTelepM%C5%B1k%C3%B6d%C3%A9siSzab%C3%A1lyzata.aspx> (Debreceni Közterületfelügyelet, A gyepmesteri telepek működési szabályzata) 2013.10.03.
- 13) JAMBRICH K. 2010: Szakdolgozat: *A magyarországi gyepmesteri telepek és állatmenhelyek kialakulásának és működésének elemzése*. Budapest: Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar Állathigiéniai, Állomány-egészségtani és Állatorvosi Etológiai Tanszék. p 8.
- 14) KIRÁLY P. 2013. Kisállataink, *Árva kutyák új élete*. Budapest: Cser kiadó. pp 8-13.
- 15) LAKOS GY. 2009: Átfogó állatvédelmi Programok I. „Te egyszer és mindenkorra...” Kisherceg Program, A felelős állattartás nemzeti civil programja. *KisállatPraxis*, X. évfolyam 2. szám. p 76.
- 16) LOONEY A. L. et al. 2008: The Association of Shelter Veterinarians veterinary medical care guidelines for spay-neuter programs. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 233 (1). p 74-86.
- 17) NAGY K., SÁTORI Á. 2009: Menhelyi kutyák örökbefogadása – Választási preferenciák. *KisállatPraxis*, X. évfolyam 2. szám, p 78.
- 18) PURGEL E. 2011. Diplomamunka. *Menhelyi kutyák örökbefogadását befolyásoló tényezők egy vidéki állatmenhely eredményeinek összegzése és az abból levonható következtetések*. Szeged: Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi és Informatikai Kar, Ökológiai Tanszék. p 34-49.
- 19) TEMESVÁRY K. 2009: A hazai civil állatvédő szervezetek egységesen kívánnak fellépni az állatok védelme és kímélete érdekében. *KisállatPraxis*, X. évfolyam 2. szám. p 74-75.
- 20) TÖRŐCSIK SZ. 2011. Diplomamunka. *A kóbor ebek kérdésköre Magyarországon*. Budapest, Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Kar, Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrárgazdaságtani Tanszék. p 11.
- 21) ZOLTÁN Ö. 2000: *Az állatvédelem jogi rendje*. Budapest, KJK-KÉRSZÖV Jogi és üzleti Kft.. p 207-210.

9. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönettel tartozom az Állatorvos-tudományi Kar Állat-egészségügyi Igazgatástani és Agrár-gazdaságtani Tanszéke dolgozóinak, hogy lehetővé tették számomra, hogy kutatásaikba bekapcsolódva szakdolgozatomat elkészíthessem.

Szeretném megköszönni témavezetőmnek, Dr. Fodor Kinga egyetemi adjunktusnak a támogatást és a segítséget, mellyel nagyban hozzájárult dolgozatom elkészítéséhez.

Köszönet illeti továbbá azokat az állatotthonokat is, akik fáradságot és időt nem kímélve kitöltötték kérdőívemet, mivel e nélkül ez a diplomamunka nem jöhetne volna létre.

Budapest, 2013. szeptember 25.

.....
Németh Andrea

MELLÉKLET

KÉRDŐÍV

1. Milyen formában működik?
 - cég (magán, bt., kft. stb.)
 - alapítvány
 - nincs bejegyezve
2. Jelölje be a telep típusát!
 - gyepmester telep
 - állatmenhely
3. Van- valamilyen specializációjuk? Ha igen mik ezek?
4. Hány állatról gondoskodnak jelenleg?
 - 50 alatt
 - 50-200
 - 200-500
 - 500 felett
5. Milyen állatfajokat tartanak? Többet is megjelölhet!
 - kutya
 - macska
 - kisállat (rágcsáló, díszmadár, hüllő, kétéltű stb.)
 - nagyállat (ló, kérődzők)
 - vadállat
6. Melyik állatfajból tartanak a legtöbbet? Csak egyet jelöljön be!
 - kutya
 - macska
 - kisállat (rágcsáló, díszmadár, hüllő, kétéltű stb.)
 - nagyállat (ló, kérődzők)
 - vadállat
7. Milyen módon kerülnek az állatok a gyepmestertelepre/menhelyre/panzióba?
 - gazda viszi be/adja le
 - a dolgozók vagy önkéntesek által mentett, vagy befogadott
 - hivatalos úton befogott vagy elkobzott állatok
 - egyéb:

8. Mi a leggyakoribb oka annak, ha egy állatot örökbefogadás után visszavisznek?

- megunták
- nem várt esemény miatt a tartás ellehetetlenült (pl.: költözés, pénziány, helyhiány)
- az állat viselkedése/tartási problémák
- egyéb:

9. Milyen hamar hozzák vissza az állatot?

- 1 héten belül
- 1 hónapon belül
- fél éven belül
- 1 éven belül
- több mint 1 év múlva

10. Milyen korú állatok kerülnek be leggyakrabban?

- pár hetes
- fiatal
- felnőtt
- öreg

11. Milyen fizikai állapotban kerülnek be az állatok leggyakrabban?

- egészséges
- lesoványodott, csapzott, elhanyagolt
- láthatóan beteg
- bántalmazás külső nyomait viselve
- egyéb:

12. Milyen mentális állapotban kerülnek be a telepre?

- fájnak, fajtának megfelelő viselkedési jegyekkel
- agresszív
- félős, megriadt
- közömbös, a környezeti ingerekre minimálisan reagál
- egyéb:

13. Havonta körülbelül hány állat kerül be?

- 0-15
- 15-30
- 30-50
- 50 felett

14. Havonta átlagosan körülbelül hány állat kerül új gazdához?

- 0-15
- 15-30
- 30-50
- 50 felett

15. Havonta körülbelül mennyi állatot altatnak el?

- 0-5
- 6-15
- 15-30
- 30 felett

16. Melyik hónapokban kerülnek be állatok nagyobb számban?

17. Milyen módon népszerűsítik az örökbefogadást?

18. Mire lenne leginkább szükségük a működésük fenntartásához/fejlesztéséhez?

- pénz
- munkaerő
- nagyobb publicitás
- egyéb:

19. Milyen korú állatokat részesítenek előnyben az örökbefogadásnál?

- fiatal
- felnőtt
- idős
- nincs különbség

20. Milyen ivarú állatokat fogadnak be leggyakrabban?

- nőivarú
- hímivarú
- ivartalanított
- nincs különbség

21. Milyen színű állatokat részesítenek előnyben az örökbefogadók?

- egyszínűek
- többszínűek
- fekete
- barna
- fehér
- egyéb:

22. Milyen szőrzetű állatokat részesítenek előnyben?

- hosszú szőrű
- rövid szőrű
- közepesen hosszú szőrű
- egyéb:

23. Az állatok örökbefogadásánál mennyire fontos szempont az, hogy fajtatiszta legyen az állat?

- nagyon fontos (lehetőleg csak a fajtatisztát viszik el)
- közepesen fontos (ha van, akkor inkább azt választják)
- nem szempont
- csak keveréket keresnek

24. Milyen egészségi állapotú állatokat fogadnak örökbe leggyakrabban?

- egészséges
- kifejezetten beteg (kezelésre szorul, állapota kritikus)
- beteg, de együtt tud élni a betegségével (pl.: végtag hiány, sükettség, vakság stb.)
- egyéb:

25. Van-e valami javaslata, megjegyzése, üzenete a döntéshozó pozícióban lévő emberek felé? Ha igen, kérem, írjon néhányat!

HuVetA - SZIA

ELHELYEZÉSI MEGÁLLAPODÁS ÉS SZERZŐI JOGI NYILATKOZAT*

Név:

Elérhetőség (e-mail cím):.....

A feltöltendő mű címe:.....

.....

A mű megjelenési adatai:.....

Az átadott fájlok száma:

Jelen megállapodás elfogadásával a szerző, ill. a szerzői jogok tulajdonosa nem kizárólagos jogot biztosít a HuVetA és a SZIA számára, hogy archiválja (a tartalom megváltoztatása nélkül, a megőrzés és a hozzáférhetőség biztosításának érdekében) és másolásvédett PDF formára konvertálja és szolgáltassa a fenti dokumentumot (beleértve annak kivonatát is).

Beleegyezik, hogy a HuVetA és a SZIA egynél több (csak a HuVetA és a SZIA adminisztrátorai számára hozzáférhető) másolatot tároljon az Ön által feltöltött dokumentumból kizárólag biztonsági, visszaállítási és megőrzési célból.

Kijelenti, hogy a feltöltött dokumentum az Ön műve, és/vagy jogosult biztosítani a megállapodásban foglalt rendelkezéseket arra vonatkozóan. Kijelenti továbbá, hogy a mű eredeti és legjobb tudomása szerint nem sérti vele senki más szerzői jogát. Amennyiben a mű tartalmaz olyan anyagot, melyre nézve nem Ön birtokolja a szerzői jogokat, fel kell tüntetnie, hogy korlátlan engedélyt kapott a szerzői jog tulajdonosától arra, hogy engedélyezhesse a jelen megállapodásban szereplő jogokat, és a harmadik személy által birtokolt anyagrész mellett egyértelműen fel van tüntetve az eredeti szerző neve a művön belül.

A szerzői jogok tulajdonosa a hozzáférés körét az alábbiakban határozza meg (**egyetlen, a megfelelő négyzetben elhelyezett x jellel**):

- engedélyezi, hogy a HuVetA-ban/SZIA-ban tárolt művek korlátlanul hozzáférhetővé váljanak a világhálón,
- a Szent István Egyetem belső hálózatára (IP címeire) korlátozza a feltöltött dokumentum(ok) elérését,
- a SZIE Állatorvos-tudományi Könyvtárban található, dedikált elérést biztosító számítógépre korlátozza a feltöltött dokumentum(ok) elérését,

csak a dokumentum bibliográfiai adatainak és tartalmi kivonatának feltöltéséhez járul hozzá (korlátlan hozzáféréssel),

* Jelen nyilatkozat az 5/2011. számú, A Szent István Egyetemen folytatott tudományos publikációs tevékenységgel kapcsolatos adatbázis kialakításáról és alkalmazásáról című rektori utasításhoz kapcsolódik, illetve annak alapján készült.

Kérjük, nyilatkozzon a négyzetben elhelyezett jellel a helyben használatról is:

Engedélyezem a dokumentum(ok) nyomtatott változatának helyben olvasását a könyvtárban.

Amennyiben a feltöltés alapját olyan mű képezi, melyet valamely cég vagy szervezet támogatott illetve szponzorált, kijelenti, hogy jogosult egyetérteni jelen megállapodással a műre vonatkozóan.

A HuVetA üzemeltetői a szerző, ill. a jogokat gyakorló személyek és szervezetek irányában nem vállalnak semmilyen felelősséget annak jogi orvoslására, ha valamely felhasználó a HuVetA-ban engedéllyel elhelyezett anyaggal törvénytörő módon visszaélne.

Budapest, 2013. évhónap

alíírás

Szerző/a szerzői jog tulajdonosa

A HuVetA Magyar Állatorvos-tudományi Archívum – Hungarian Veterinary Archive a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum által működtetett szakterületi online adattár, melynek célja, hogy a magyar állatorvos-tudomány és -történet dokumentumait, tudásvagyonát elektronikus formában összegyűjtse, rendszerezze, megőrizze, kereshetővé és hozzáférhetővé tegye, szolgáltatassa, a hatályos jogi szabályozások figyelembe vételével.

A HuVetA a korszerű informatikai lehetőségek felhasználásával biztosítja a könnyű, (internetes keresőgépekkel is működő) kereshetőséget és lehetőség szerint a teljes szöveg azonnali elérését. Célja ezek révén

- a magyar állatorvos-tudomány hazai és nemzetközi ismertségének növelése;
- a magyar állatorvosok publikációira történő hivatkozások számának, és ezen keresztül a hazai állatorvosi folyóiratok impakt faktorának növelése;
- az Állatorvos-tudományi Kar és az együttműködő partnerek tudásvagyonának koncentrált megjelenítése révén az intézmények és a hazai állatorvos-tudomány tekintélyének és versenyképességének növelése;
- a szakmai kapcsolatok és együttműködés elősegítése,

- a nyílt hozzáférés támogatása.

A **SZIA Szent István Archívum** a Szent István Egyetemen keletkezett tudományos dolgozatok tára.